

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI
SHAHRISABZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

Tursunova Luiza Komilovna

**SCRIBING TEXNOLOGIYASI ASOSIDA
TALABALARNING KASBIY
KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI**

O'QUV-USLUBIY QO'LLANMA

**“Ta’lim innovatsiyalari” nashriyoti
Toshkent-2026**

UO'K 378.147:371.3:004

KBK 74.58

T 87

Tursunova Luiza Komilovna

“SCRIBING TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI”.

“Ta’lim innovatsiyalari” nashriyoti, 2026. 66 bet

Ushbu o‘quv-uslubiy qo‘llanmaning ahamiyatli jihatini uning eksperimental yo‘nalishga ega ekanligidir. Unda muallif tomonidan ishlab chiqilgan va tajriba-sinov jarayonida amaliyotga joriy etilgan scribing texnologiyasini qo‘llash metodikasi bayon etilgan.

Taqrizchilar:

Marasulova Umida Norquziyevna - Qarshi xalqaro universiteti dotsenti, pedagogika fanlari falasafa doktori (PhD).

Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li - Shahrisabz davlat pedagogika instituti Matematika va ta’limda axborot texnologiyasi kafedrasini mudiri, i.f.d (DSc).

Mazkur o‘quv-uslubiy qo‘llanma Shahrisabz davlat pedagogika instituti O‘quv-uslubiy kengash yig‘ilishining 2026 yil, 28. 01. dagi 06 -sonli bayonnomasi bilan nashrga tavsiya etilgan.

© Tursunova Luiza Komilovna , 2026

© “Ta’lim innovatsiyalari” nashriyoti, 2026

KIRISH

Jamiyatning raqamli transformatsiyasi va axborot texnologiyalarining hayotning barcha sohalariga faol joriy etilishi sharoitida talabalarning raqamli muhitda ishlash bo'yicha tizimli bilimlari va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda ta'limning roli ortib bormoqda. Zamonaviy oliy ta'lim raqamli texnologiyalardan mazmunli foydalanish, raqamli jarayonlarni tahlil qilish va o'z kasbiy faoliyatida axborotni samarali taqdim etishga qodir mutaxassislarni tayyorlashga qaratilgan. Ushbu ustuvorliklar O'zbekiston Respublikasining raqamli iqtisodiyot, elektron hukumat va raqamli jamiyatni rivojlantirishga qaratilgan davlat strategik hujjatlarida, xususan, 2022–2026 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida va "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasida [1, 4] aks ettirilgan.

Shu munosabat bilan, o'quv materialining aniqligi, tuzilishi va ongli ravishda o'zlashtirilishini ta'minlaydigan pedagogik texnologiyalar ayniqsa muhimdir. Bunday texnologiyalardan biri murakkab axborot va raqamli hodisalarni vizualizatsiya qilish va mazmunli ravishda aks ettirishning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladigan scribing (vizual yozuv) hisoblanadi. Ta'lim jarayoniga vizual texnologiyalarni joriy etishning dolzarbligi raqamli kompetensiyalar va innovatsion o'qitish usullarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratadigan davlat raqamlashtirish dasturlarida belgilangan maqsadlar bilan belgilanadi [3,4].

Zamonaviy dunyoda scribing texnologiyasi biznes, menejment, ommaviy axborot vositalari va marketing kabi turli sohalarda keng tarqalgan. Dastlab, scribing biznes muhitida strategik sessiyalar, analitik munozaralar va loyihalarni rejalashtirishni vizual qo'llab-quvvatlash uchun faol ishlatilgan. Vizual yozuvlar g'oyalarni aniqroq va samaraliroq taqdim etishga yordam beradi, murakkab tushunchalarni tushunishni yaxshilaydi va jamoaviy g'oyalarni yaratishni rag'batlantiradi. Diagrammalar, aqliy xaritalar va vizual

sxemalardan foydalanish ma'lumot-larni tashkil qilish va hamkorlikni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Scribing videolari, infografika va vizual tushuntirish materiallari murakkab g'oyalarni keng auditoriyaga tushunarli va vizual shaklda yetkazish imkonini beradi, bu esa kontentni tushunishni yaxshilaydi va uzoq muddatli vizual tasvirlarni yaratadi.

Yozuv texnologiyasining fanlararo tabiati va ko'p qirraliligini hisobga olgan holda, uni ta'lim muhitida qo'llash metodologik jihatdan to'g'ri va pedagogik jihatdan o'rinli ko'rinadi. Vizual yozuvlar o'quv materialini chuqurroq tushunish va eslab qolishga yordam beradi, o'rganilayotgan tushunchalarning mav-humligini kamaytiradi. Yozuv texnologiyasi turli xil kognitiv o'rganish uslublarini qo'llab-quvvatlaydi, o'quvchi-larning individual o'rganish uslublariga moslashadi: vizual, eshitish va kinestetik. Yozuv elementlari yaratish jarayoniga o'quvchilarni jalb qilish ma'lumotni tahlil qilish, tuzish va umumlashtirish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Ta'lim jarayonida vizual yozuvlardan foydalanish darslarning interaktivligini oshiradi, o'quvchilarning kognitiv faolligini rag'batlantiradi va o'rganilayotgan fanlarga doimiy qiziqishni uyg'otadi. Ushbu yondashuvlar raqamli ta'limning zamonaviy talablariga va O'zbekiston Respublikasining 2030-yilgacha raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish konsepsiyasida hamda axborot texnologiyalari va elektron boshqaruv sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlarda [3, 5, 6] belgilangan raqamli savodxonlikni rivojlantirish maqsadlariga javob beradi.

Shunday qilib, oliy ta'limning o'quv jarayoniga scribing texnologiyasini integratsiyalash O'zbekiston Respublikasining raqamli rivojlanishining strategik ustuvorliklariga javob beradi, talabalarning kasbiy va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi va o'rganish samaradorligini oshiradi.

NAZARIY BO'LIM

Scribing texnologiyasi asosida talabalarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi (Informatika va raqamli texnologiyalar fani misolida)

Scribing texnologiyasi yoki vizual qaydlar turli fanlar bo'yicha mashg'ulotlarni o'tkazishda (ushbu metodik qo'llanmada "Informatika va raqamli texnologiyalar" fani misolida) murakkab o'quv materialini idrok etishni yengillashtirish maqsadida keng qo'llanilmoqda. Ushbu texnologiyadan foydalanishning bir nechta asosiy yo'nalishlarini ajratib ko'rsatish mumkin:

Murakkab tushunchalarni tushuntirish. Scribing abstrakt g'oyalarni, masalan, algoritmlar, ma'lumotlar tuzilmalari yoki tizim arxitekturasini vizuallashtirish imkonini beradi. Bu talabalarga murakkab terminlar va jarayonlarni ko'rgazmali shaklda idrok etishga yordam beradi, natijada tushunish jarayoni sezilarli darajada yengillashadi.

Rejalashtirish va loyihalash. Axborot texnologiyalari sohasida loyihalarni rejalashtirish, blok-sxemalar, sinflar diagrammalari va boshqa grafik modellarni yaratish muhim ahamiyatga ega. Scribing texnologiyasi yordamida o'qituvchi loyiha rivojlanishini, tizim komponentlari o'rtasidagi bog'liqlikni vizual tarzda namoyish etishi mumkin.

Interaktiv mashg'ulotlar. O'qituvchilar scribing texnologiyasidan talabalarning o'quv jarayoniga faol jalb etilishi uchun foydalanishlari mumkin. Masalan, talabalar dars mavzusi bo'yicha birgalikda vizual qaydlar yaratadilar, bu esa o'zaro hamkorlikni kuchaytiradi va o'rganilgan materialni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Mashg'ulot yakunlarini umumlashtirish. Dars yakunida scribing texnologiyasi yordamida mashg'ulot natijalarini vizual tarzda umumlashtirish mumkin. Bu talabalar uchun asosiy tushunchalarni yaxshiroq eslab qolish va bilimlarni mustahkamlash imkonini beradi.

Storytelling orqali o'qitish. Vizual qaydlar axborot texnologiyalariga oid tushunchalar atrofida butun bir hikoya yaratish imkonini beradi. Bu esa mashg'ulotlarni yanada qiziqarli va esda qolarli qiladi [7,8].

Scribing texnologiyasidan foydalanish natijasida rivojlanadigan asosiy kognitiv funksiyalar:

Diqqat (e'tibor). Vizual elementlar talabalarning e'tiborini jalb qiladi va uni saqlab turadi. Scribing asosiy ma'lumotlarni ajratib ko'rsatish va ikkinchi darajali tafsilotlarni chetlab o'tishga yordam beradi, bu esa selektiv diqqatni rivojlantiradi.

Xotira. Vizual obrazlar va sxemalar assotsiativ fikrlash va mental tasvirlar hosil qilish orqali axborotni uzoq muddatli xotirada mustahkam saqlashga yordam beradi.

Tushunish va axborotni sintez qilish. Scribing turli manbalardan olingan axborotni birlashtirish va tizimlashtirishga imkon beradi. Vizualizatsiya yangi bilimlarni mavjud bilimlar bilan integratsiya qilishga yordam berib, mavzuni yaxlit tarzda anglashni ta'minlaydi.

Tahlil va tanqidiy fikrlash. Vizual qaydlar yaratish jarayoni axborotni tahlil qilish va strukturalashni talab etadi. Bu esa analitik va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, talabalarni savollar berishga va farazlarni tekshirishga undaydi.

Muammolarni hal qilish. Vizual qaydlar murakkab muammolarni kichik qismlarga ajratishga yordam beradi. Scribing ijodiy va muammoga yo'naltirilgan fikrlashni rivojlantiradi, noodatiy yechimlarni izlashga rag'batlantiradi.

Kommunikatsiya va jamoaviy ish. Vizual obrazlar orqali fikrlarni ifodalash kommunikativ ko'nikmalarni yaxshilaydi. Birgalikda skrayb-konspektlar yaratish jamoada ishlash va hamkorlik kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Metakognitiv ko'nikmalar. Vizual qaydlar talabalarga o'z o'rganish jarayonini kuzatish va baholash imkonini beradi. Bu samarali o'rganish strategiyalarini shakllantirishga yordam beradi.

Scribing texnologiyasi universal pedagogik vosita bo'lib, u an'anaviy va noan'anaviy ta'lim shakllarida samarali qo'llanilishi mumkin. An'anaviy ta'limda scribing texnologiyasi vizual konspektlar, interaktiv prezentatsiyalar, doska va proyektorlar orqali amalga oshiriladi. PowerPoint slaydlariga scribing elementlarini kiritish ma'ruzalarning interaktivligini oshiradi.

Seminar va amaliy mashg'ulotlarda scribing guruhli ishlar va masalalarni bosqichma-bosqich yechishda qo'llaniladi. O'tilgan mavzularni takrorlashda vizual rezümelar va mind-maplar bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, o'qituvchilar scribing orqali talabalar ishlariga vizual fikr-mulohaza berishlari mumkin, bu esa xatolarni tushunishni osonlashtiradi.

Scribing texnologiyasining noan'anaviy ta'lim shakllarida qo'llanilishi:

Flipped learning (teskari ta'lim). O'qituvchilar scribing asosida videodarslar tayyorlaydi, talabalar esa ularni uyda tomosha qiladi. Auditoriyada esa muhokama va tahlil amalga oshiriladi.

Onlayn (masofaviy) ta'lim. Canva, Explain Everything, Miro, Jamboard, Padlet kabi vositalar orqali real vaqt rejimida vizual qaydlar yaratiladi.

Loyihaviy ta'lim. Talabalar loyihalarni rejalashtirish va natijalarni taqdim etishda scribingdan foydalanadilar, bu jamoaviy hamkorlikni kuchaytiradi.

O'yinli ta'lim (gamifikatsiya). Vizualizatsiya elementlari bilan boyitilgan topshiriqlar va tanlovlar talabalarning ijodkorligini oshiradi.

Mustaqil ta'lim (o'z-o'zini rivojlantirish). Talabalar yangi materialni o'rganishda shaxsiy vizual qaydlar yaratadilar, bu esa o'qishni rejalashtirish va refleksiyani rivojlantiradi.

An'anaviy ta'limda scribing uchun quyidagi vositalar qo'llaniladi: doska va markerlar, proyektorlar, PowerPoint, qog'oz shablonlar (mind mapping). Noan'anaviy ta'limda esa: Canva, Explain Everything, VideoScribe, OneNote, Miro, Jamboard kabi raqamli

vositalar, grafik planshetlar, video va animatsiya dasturlari ishlatiladi.

Xulosa qilib aytganda, scribing texnologiyasi mashg'ulotlarni yanada ko'rgazmali, interaktiv va qiziqarli qiladi hamda talabalarning murakkab mavzularni samarali o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

METODIK BO'LIM

Skrayb-konspekt tuzish bo'yicha ko'rsatmalar

1. Kirish

Skrayb-konspekt - bu grafik elementlar, diagrammalar, iktogrammalar va qisqacha matn tushuntirishlarini o'z ichiga olgan vizual tuzilgan kontur. Ushbu format ma'lumotni eslab qolish va saqlashni yaxshilashga yordam beradi.

2. Skrayb-konspekt tuzilmasi

a) Sarlavha (1-rasm)

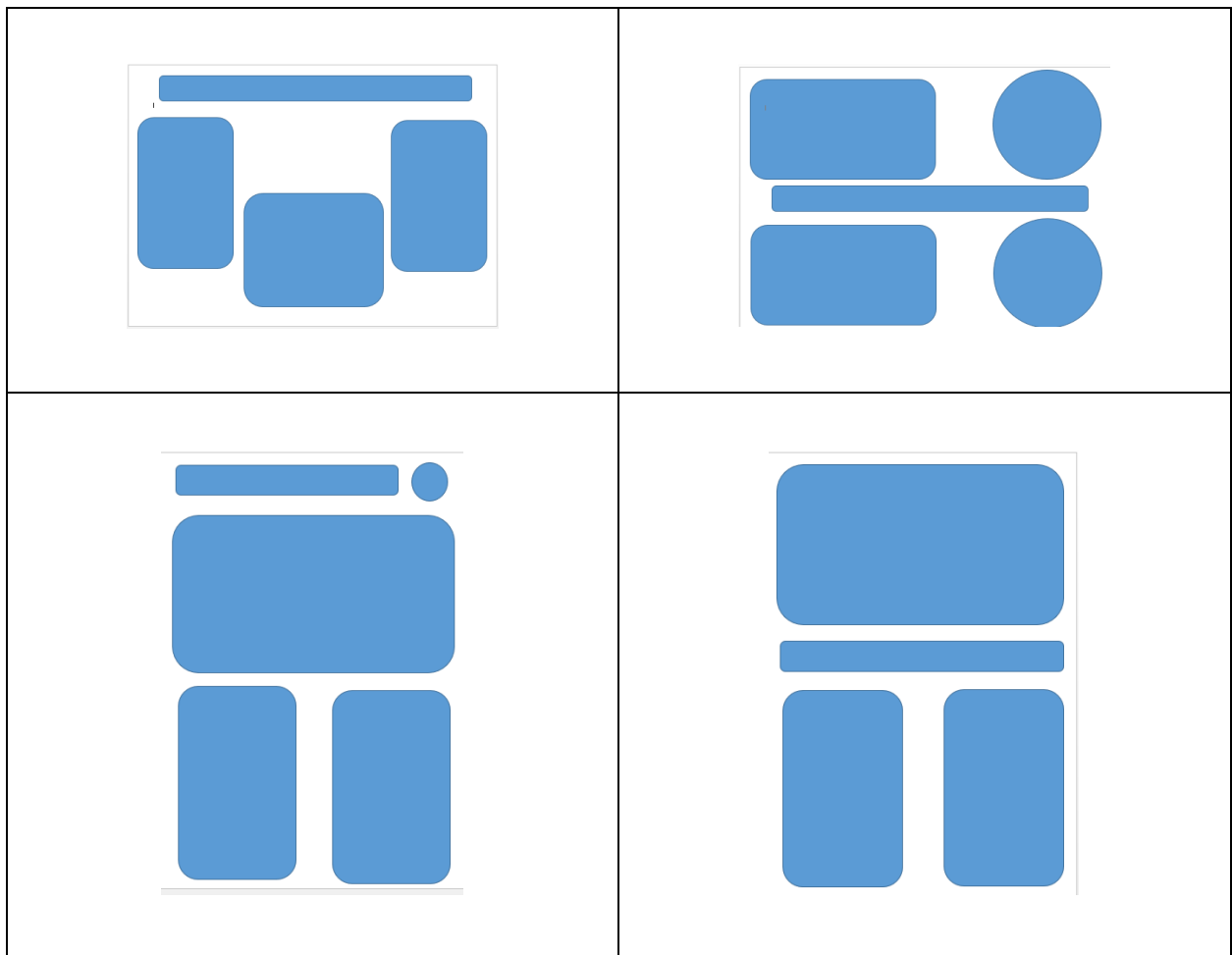
- Mavzuni qisqa va aniq aks ettiradi.
- Katta shrift yoki ifodali dizayndan foydalanish tavsiya etiladi.

1.rasm. Sarlavha joylashuvi

b) Asosiy blok (kontent tuzilmasi) (2-rasm)

- **Asosiy g'oyalar** – diagrammaning markazida yoki asosiy tugunlarida ta'kidlangan.
- **Kichik bo'limlar** – strelkalar, chiziqlar yoki ramkalar bilan bog'langan bloklarga ajratilgan.
- **Asosiy atamalar va ta'riflar** – rangli yoki piktogrammalar bilan ta'kidlanishi mumkin.
- **Elementlar o'rtasidagi munosabatlar** – strelkalar, chiziqlar va piktogrammalar qo'llaniladi.

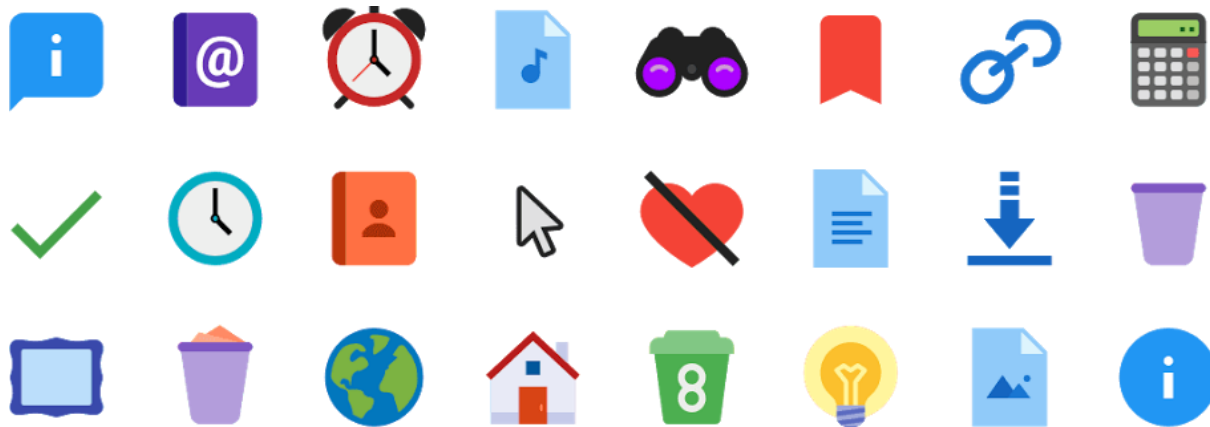

2.rasm. Kontent tuzilmasi

c) Grafik elementlar (3-rasm)

- **Ikonka va belgilar** – uzun tavsiflarni almashtiradi, yozuvlarni aniqroq qiladi.

- **Diagrammalar va jadvallar** – murakkab munosabatlar va jarayonlarni tasavvur qilishga yordam beradi.
- **Chizmalar** – diqqatni jalb qilish va yodlashni osonlashtirish uchun ishlatiladi.

3.rasm.. Grafik elementlar

d) Xulosalar

- Yakuniy fikrlar, asosiy tezislar, esda tutish kerak bo'lgan asosiy narsalar.
- U ro'yxat yoki alohida blok sifatida shakillantirilishi mumkin.

3. Skrayb-konspektning asosiy elementlari

- **Shriftlar va o'lchamlar:** sarlavhalar uchun katta matn, kichik sarlavhalar uchun o'rtacha, tushuntirishlar uchun kichik.
- **Ranglar:** Mantiqiy bloklarni ta'kidlash uchun 3-5 ta asosiy rang.
- **Ikonkalar va belgilar:** aniq va universal, ma'noni yetkazadi.
- **Strelkalar va chiziqlar:** materialning bog'liqligi va mantig'ini ko'rsatadi.
- **Fon:** odatda matn bilan kontrast hosil qilish uchun yorqin rangda.

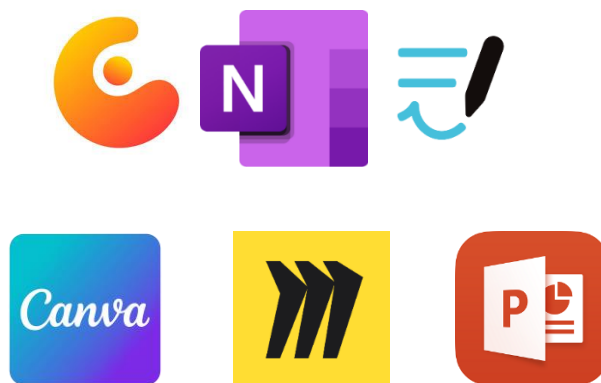
4. Skrayb-konspekt tuzish algoritmi

1. Materialning asosiy g'oyalarini aniqlash.
2. Ma'lumotni mantiqiy bloklarga ajratish.
3. Elementlar orasidagi bog'liqlikni ko'rib chiqish.
4. Vizual elementlarni tanlash.
5. Dastlabki eskizni yaratish.

6. Rangli aksentlar va tafsilotlarni qo'shib, yakuniy versiyani loyihalash.

5. Skrayb-konspektni yaratish uchun vositalar (см. рис.4)

- **Qo'lda yaratilgan:** qog'oz, markerlar, qalamlar.
- **Raqamli:** grafik ilovalar (Concepts, OneNote, GoodNotes), ixtisoslashtirilgan dasturlar (Canva, Miro, PowerPoint) o'rnatilgan planshet.

4.rasm. Skrayb-konspekt yaratish uchun dasturiy ta'minotlar

6. Xulosa

Skrayb-konspekt ma'lumotni tushunishni yaxshilashga, materialni tuzishga va o'rganishni yanada vizual va qiziqarli qilishga yordam beradi. Ushbu usuldan muntazam foydalanish o'quv materialini eslab qolish va tushunishni yaxshilaydi.

AMALIY BO'LIM

SCRIBING TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANGAN HOLDA "AXBOROT, UNING TURLARI, XUSUSIYATLARI VA O'LCHOV BIRLIKLARI" MAVZUSIDA O'QUV MASHG'ULOTI ISHLANMASI

Mazkur o'quv mashg'uloti pedagogik va axborot-texnologik yo'nalishlarda tahsil olayotgan 1-2-bosqich talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, "Informatika va raqamli texnologiyalar", "Ta'limda axborot texnologiyalari", "Kasbiy faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish", "Informatikaning nazariy asoslari" fanlarini o'qitishda oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari tomonidan metodik material sifatida ham qo'llanishi mumkin.

Talabalar axborotni tasniflash, uning xususiyatlari (aniqlik, to'liqlik, ishonchlilik va boshqalar) hamda axborot hajmini o'lchash birliklari bilan bog'liq mavhum tushunchalarni o'zlashtirishda qiyinchiliklarga duch keladilar. An'anaviy og'zaki va matnli bayon usullari o'quv materialini yetarli darajada tushunish va bilimlarni tizimlashtirish imkonini har doim ham ta'minlay olmaydi.

Shu munosabat bilan o'quv axborotini ko'rgazmali, tuzilmaviy va ongli o'zlashtirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalarni izlash va amaliyotga joriy etish dolzarb hisoblanadi. Ana shunday texnologiyalardan biri – scribing bo'lib, u o'quv mazmunini belgilar, sxemalar, kalit so'zlar va obrazlar orqali vizualizatsiya qilishga asoslanadi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda axborotni informatika fanining o'rganish obyekti sifatida tizimli tushunishni shakllantirish hamda scribing texnologiyasi asosida o'quv materialini vizualizatsiya qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

- “axborot” tushunchasining mohiyatini ochib berish;
- axborotning turlari, xususiyatlari va o'lchov birliklarini ko'rib chiqish.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

- vizual va tizimli fikrlashni rivojlantirish;
- axborotni tuzilmaviy tashkil etish ko'nikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yo'naltirilgan vazifalar:

- bo'lajak pedagoglarda ta'lim jarayonida scribing texnologiyasidan foydalanish tajribasini shakllantirish.

Rejalashtirilgan o'quv natijalari: Mashg'ulot yakunida talaba:

bilishi kerak: axborotga oid asosiy yondashuvlarni, axborotning tasnifi va xususiyatlarini, axborotni o'lchash birliklarini;

qila olishi kerak: axborotni tahlil qilish va tasniflash, o'quv materialini vizual shaklda ifodalash, scribing texnologiyasi elementlarini qo'llash;

egallashi kerak: o'quv mashg'ulotlari uchun skrayb-konspektlar ishlab chiqish ko'nikmalarini.

Ta'lim metodlari, shakllari va vositalari:

Ta'lim metodlari: tushuntiruvchi-illyustrativ, muammoli, amaliy yo'naltirilgan.

Ta'limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, talabalarning mustaqil ishlari.

Ta'lim vositalari: interaktiv doska, marker va flomasterlar, planshetlar (grafik planshetlar), multimediya taqdimoti.

O'quv mashg'ulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Talabalarni salomlashishga va mashg'ulotga ruhiy tayyorlash. Qisqacha tushuntirish: bugungi mashg'ulotda axborotni nafaqat tushunish, balki uni scribing yordamida vizual ifodalash o'rganiladi.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

Talabalarga savollar beriladi: "Axborot nima?", "Biz axborotni kundalik hayotda qayerda uchratamiz?", "Ma'lumot bilan axborotning farqi nimada?"

Ekranda skrayb-rasm paydo bo'ladi: markazda "Axborot" yozuvi bo'lgan bulut va undan "yangiliklar", "xabarlar", "ma'lumotlar", "bilimlar" so'zlariga yo'naltirilgan strelkalar.

3. Yangi bilimlarni o'rganish (35 daqiqa)

Axborot va ma'lumot tushunchasi. Ta'rif: atrof-muhit haqidagi inson yoki qurilma tomonidan qabul qilinadigan ma'lumotlar.

Vizualizatsiya: 👁 (ko'rish axboroti), 🗣 (eshitish axboroti), 📄 (matnli axborot).

Axborot turlari:

- matnli;
- sonli;
- grafik;

- tovushli;
- video;
- belgili (simvolli).

Scribing: “A” harfi, “5” raqami, daraxt rasmi, ♪ nota, 🎬 kadr.

Axborot xususiyatlari:

- ishonchlilik;
- to‘liqlik;
- dolzarblik;
- qiymatlilik;
- foydalanish imkoniyati.

Scribing: ✓ (ishonchlilik), 📁 (to‘liqlik), ⚡ (dolzarblik), 💎 (qiymatlilik), 🔍 (mavjudlik).

Axborotni o‘lchash birliklari:

- 1 bit — minimal birlik (0 yoki 1);
- 1 bayt = 8 bit;
- kilobayt, megabayt, gigabayt, terabayt.

Scribing: KB → MB → GB → TB ko‘rinishidagi zina poya.

4. Amaliy qism (20 daqiqa)

Talabalar guruhlariga bo‘linadi. Har bir guruh quyidagi mavzulardan biri bo‘yicha skrayb-konspekt tayyorlaydi: “Axborot turlari”, “Axborot xususiyatlari”.

Misol: “axborot – daraxt” modeli (ildizlar – turlar, tanasi – tushuncha, shoxlar – xususiyatlar).

5. Mashg‘ulot yakuni (10 daqiqa)

Muhokama: nimalar o‘rganildi, qaysi jihatlar qiziqarli bo‘ldi.

Mustahkamlash: mini-viktorina (masalan, “Kilobayt katta-mi yoki megabayt?”).

Uyga vazifa: “Biz va atrofimizdagi axborot” mavzusida skrayb-konspekt tayyorlash.

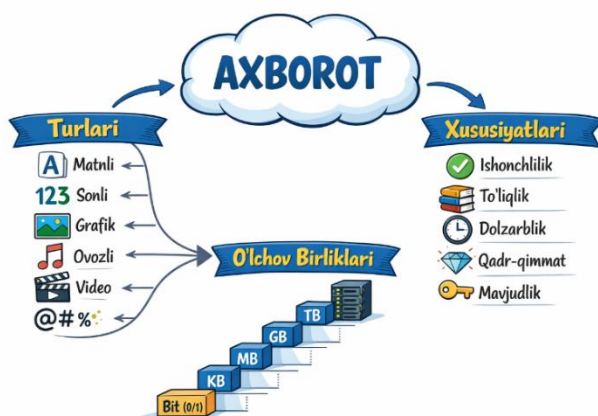
Nazorat va baholash shakllari:

Joriy nazorat shakllari: og‘zaki so‘rov, mini-viktorina, skrayb-konspektning baholash.

Baholash mezonlari: tuzilmaning mantiqiyiligi, mavzuning to'liq ochilishi, vizual obrazlarning aniqligi va tushunarililigi, terminlarning to'g'ri qo'llanilishi.

Metodik tavsiyalar: Mashg'ulotda markerlar, flomasterlar, interaktiv doska yoki planshetlardan foydalanish tavsiya etiladi. Asosiy e'tibor badiiy bezakdan ko'ra axborotning aniqligi va ko'rgazmaliligiga qaratilishi lozim.

Mavzu bo'yicha skrayb-konspekt namunasi:

5.rasm. Mavzu bo'yicha skrayb-konspekt namunasi

1. Markaziy obraz

- “Axborot” yozuvi bilan bulut yoki lampochka.
- Asosiy bloklarga yo'naltirilgan strelkalar: Turlar, Xususiyatlar, O'lchov birliklari.

2. Axborot turlari

- ✍ Matnli → “A” harfi
- $\frac{12}{34}$ Sonli → “5” raqami
- 🖼 Grafik → daraxt rasmi
- 🎵 Tovushli → nota
- 🎬 Video → kadr
- 📠 Belgili → “@” belgisi

3. Axborot xususiyatlari

- ✓ Ishonchlilik
- 📖 To'liqlik

❓ Dolzarblik

💎 Qiymatlilik

🔑 Mavjudlik

4. O'lchov birliklari

Bit → Bayt → KB → MB → GB → TB

5. Vizual usullar

- bog'lanishlar uchun strelkalar;
- kalit so'zlarni ajratib ko'rsatish;
- yakunda "bilimlar xaritasi" yaratish.

Mazkur o'quv mashg'uloti ishlanmasi oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari tomonidan ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda scribing texnologiyasini integratsiyalash modeli sifatida, shuningdek talabalarda o'quv axborotini vizualizatsiya qilishga oid kasbiy pedagogik kompetensiyalarni shakllantirish uchun qo'llanishi mumkin.

SCRIBING TEXNOLOGIYASINI INTEGRATSIYA QILGAN HOLDA "JAMIYAT VA TA'LIMNI AXBOROTLASHTIRISH" MAVZUSIDA O'QUV MASHG'ULOTI ISHLANMASI

O'quv mashg'uloti pedagogik hamda axborot-texnologik yo'nalishlarda tahsil olayotgan 1–2-bosqich talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, shuningdek oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari tomonidan "Informatika va raqamli texnologiyalar", "Ta'limda axborot texnologiyalari", "Kasbiy faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish", "Informatikaning nazariy asoslari" fanlarini o'qitishda metodik material sifatida ham qo'llanishi mumkin.

Raqamlashtirish jarayonlari zamonaviy jamiyat rivojiga va ta'lim muhitining transformatsiyasiga tizimli ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli transformatsiya sharoitida raqamli texnologiyalardan foydalana oladigan, shu bilan birga axborotni samarali pedagogik metodlar orqali taqdim eta oladigan pedagogning o'rni ortadi.

Vizual fikrlash tamoyillariga asoslangan scribing texnologiyasi o'quv materialini mazmunan anglab o'zlashtirishga, tahliliy

qobiliyatlarni rivojlantirishga hamda bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli jamiyat va ta'limni raqamlashtirish mavzusini o'qitishda scribing texnologiyasini integratsiya qilish metodik jihatdan asosli hamda pedagogik jihatdan maqsadga muvofiq hisoblanadi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda jamiyat va ta'limni raqamlashtirish jarayonlari haqida yaxlit tasavvurni shakllantirish hamda scribing texnologiyasi yordamida o'quv axborotini vizualizatsiya qilish bo'yicha kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

- jamiyat va ta'limni raqamlashtirish mohiyatini ochib berish;
- ta'limni raqamlashtirishning asosiy yo'nalishlarini tavsiflash.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

- vizual va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish;
- raqamli jarayonlarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yo'naltirilgan vazifalar:

- pedagogik faoliyatda scribing texnologiyasini qo'llash tajribasini shakllantirish.

Rejalashtirilgan o'quv natijalari: Mashg'ulot yakunida talabalar quyidagilarga erishishi lozim:

bilishi: jamiyat va ta'limni raqamlashtirish mohiyati, ta'limning raqamli transformatsiyasi yo'nalishlari, scribing texnologiyasining pedagogik imkoniyatlari;

qila olishi: raqamli texnologiyalarning ta'limga ta'sirini tahlil qilish, o'quv materialini tuzilmaviy tashkil etish, axborotni vizual shaklda taqdim etish;

egallashi: o'quv mashg'ulotlari uchun skrayb-konspektlar ishlab chiqish ko'nikmalarini.

Ta'lim metodlari, shakllari va vositalari:

Ta'lim metodlari: muammoli, tushuntiruvchi-illyustrativ, amaliy yo'naltirilgan.

Ta'limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, talabalarning mustaqil ishlari.

Ta'lim vositalari: interaktiv doska, multimediya taqdimoti, markerlar va planshetlar, raqamli ta'lim platformalari.

O'quv mashg'ulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Talabalar bilan salomlashish. Mashg'ulot mavzusi va maqsadlarini e'lon qilish. Faol bilish faoliyatiga yo'naltirish.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

Muammoli savol qo'yiladi: "Zamonaviy ta'lim raqamli texnologiyalarsiz mumkinmi?"

Skraybing elementi: markazda "Raqamlashtirish" yozuvi bo'lgan bulut, undan jamiyat va ta'limni ifodalovchi ramzlar (belgilar) ajralib chiqadi.

3. Yangi bilimlarni o'rganish (35 daqiqa)

Jamiyatni raqamlashtirish. Raqamlashtirishning ijtimoiy va texnologik jihatlari ko'rib chiqiladi: onlayn servislar, raqamli kommunikatsiyalar, katta ma'lumotlar (Big Data), sun'iy intellekt.

Scribing elementlari: markazda inson, atrofida raqamli belgilar.

Ta'limni raqamlashtirish. Ta'limni raqamli transformatsiya qilish yo'nalishlari tahlil qilinadi: elektron ta'lim (e-learning), masofaviy texnologiyalar, ta'lim platformalari, o'qituvchi va talaba rolining o'zgarishi.

Scribing elementlari:

Raqamlashtirishning imkoniyatlari va xavflari. Ta'limda raqamli o'zgarishlarning afzalliklari hamda chaqiriqlari muhokama qilinadi.

Scribing elementlari: ijobiy va muammoli jihatlar ko'rsatilgan tarozi (vazn o'lchovi).

Ta'lim jarayonida scribing texnologiyasi. Texnologiyaning mohiyati, didaktik imkoniyatlari va afzalliklari yoritib beriladi.

4. Amaliy qism (20 daqiqa)

Talabalar guruhlarda ishlaydi. Har bir guruhga “Ta’limni raqamlashtirish: imkoniyatlar va chaqiriqlar” mavzusida skrayb-konspekt yaratish topshirig’i beriladi.

Ishga qo’yiladigan talablar:

- markaziy tushunchaning mavjudligi;
- 4–5 ta mazmuniy tarmoq (shox) ajratilishi;
- belgilar va kalit so’zlardan foydalanish;
- matnni minimal darajada qo’llash.

6.rasm. Mavzu bo'yicha skrayb-konspekt namunasi

5. Mashg'ulot yakuni (10 daqiqa)

Bajarilgan ishlar muhokama qilinadi. Refleksiya:

- qanday yangi bilimlar olindi;
- vizualizatsiya mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam berdimi;
- scribing texnologiyasini qayerlarda qo'llash mumkin.

Nazorat va baholash shakllari:

Joriy nazorat shakllari: og'zaki so'rov, muhokama, skrayb-konspektni baholash.

Baholash mezonlari: tuzilmaning mantiqiyiligi, mazmunning to'g'riligi, vizual taqdimotning ko'rgazmaliligi, bajarilishdagi ijodkorlik.

Metodik tavsiyalar: Mashg'ulot jarayonida sodda vizual belgilar, strelkalar va kalit so'zlardan foydalanish tavsiya etiladi. Asosiy e'tibor rasmning badiiy bezagiga emas, balki uning mazmuniy ko'rgazmaliligi va mantiqiy tuzilmasiga qaratilishi lozim. Scribing texnologiyasidan foydalanish talabalarning bilish faolligini oshiradi

hamda kasbiy-pedagogik ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. (Ilovada skrayb-konspektning yagona shabloniga qarang.)

SCRIBING TEXNOLOGIYASINI INTEGRATSIYA QILGAN HOLDA “AXBOROTLARNI KOMPYUTERDA TASVIRLASH” MAVZUSIDA O'QUV MASHG'ULOTI ISHLANMASI

O'quv mashg'uloti pedagogik hamda axborot-texnologik yo'nalishlarda tahsil olayotgan 1–2-bosqich talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, shuningdek oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari tomonidan “Informatika va raqamli texnologiyalar”, “Ta'limda axborot texnologiyalari”, “Kasbiy faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish”, “Informatikaning nazariy asoslari” fanlarini o'qitishda metodik material sifatida ham qo'llanishi mumkin.

Ta'limni raqamlashtirish sharoitida hamda kompyuter texnologiyalaridan keng foydalanilayotgan bir paytda talabalarda kompyuter tizimlarida axborotni taqdim etish usullari haqida fundamental tasavvurlarni shakllantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu mavzu informatika va raqamli texnologiyalarni o'rganishning asosiy (bazaviy) mavzularidan biri bo'lib, axborotni kodlash, saqlash va qayta ishlash tamoyillarini tushunish keyinchalik dasturlash, axborot tizimlari, kompyuter grafikasi va multimediya texnologiyalarini o'zlashtirish uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, “Kompyuterda axborotni taqdim etish” mavzusini o'zlashtirish talabalarda ko'pincha tushunchalarning mavhumligi va an'anaviy o'qitish metodlarining yetarli darajada ko'rgazmali emasligi sababli muayyan qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Shu bois o'quv materialini vizualizatsiya qilish va tizimlashtirishni ta'minlovchi pedagogik texnologiyalarni integratsiya qilish dolzarb hisoblanadi.

O'quv axborotini ko'rgazmali sxemalar, belgilar va kalit tushunchalar orqali taqdim etishga asoslangan scribing texnologiyasi murakkab nazariy bilimlarni vizual jihatdan qulay shaklga keltirish,

talabalarning bilish faolligini oshirish hamda o'rganilayotgan materialni ongli o'zlashtirish darajasini yuksaltirish imkonini beradi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda kompyuter tizimlarida axborotni taqdim etish va kodlash usullari haqida tizimli tasavvurni shakllantirish, shuningdek scribing texnologiyasi yordamida o'quv materialini vizualizatsiya qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

- kompyuterda axborotni taqdim etish tamoyillarini ochib berish;

- sonli, matnli, grafik, tovushli va video axborotni kodlash usullarini ko'rib chiqish;

- axborotni saqlashda ikkilik sanoq tizimining o'rnini tushuntirish.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

- talabalarning mantiqiy va vizual fikrlashini rivojlantirish;

- o'quv axborotini tuzilmaviy tashkil etish ko'nikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yo'naltirilgan vazifalar:

- bo'lajak pedagoglarda murakkab axborot jarayonlarini tushuntirishda scribing texnologiyasidan foydalanish tajribasini shakllantirish.

Rejalashtirilgan o'quv natijalari: Mashg'ulot yakunida talaba quyidagilarga erishishi lozim:

bilishi: kompyuterda axborotni taqdim etish tamoyillari, axborotning turli ko'rinishlarini kodlash xususiyatlari, axborot o'lchov birliklari;

qila olishi: ma'lumotlarni kodlash jarayonlarini tushuntirish, axborotni taqdim etish usullarini tahlil qilish, o'quv materialini vizual shaklda ifodalash;

egallashi: informatika va raqamli texnologiyalar mavzulari bo'yicha skrayb-konspektlar yaratish ko'nikmalarini.

Ta'lim metodlari, shakllari va vositalari:

Ta'lim metodlari: tushuntiruvchi-illyustrativ, muammoli, amaliy yo'naltirilgan.

Ta'limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, talabalarning mustaqil ishlari.

Ta'lim vositalari: interaktiv doska, multimediya taqdimoti, markerlar, flomasterlar, planshetlar, vizualizatsiya uchun dasturiy vositalar.

O'quv mashg'ulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Salomlashish. Mashg'ulot mavzusi va maqsadlarini e'lon qilish. Motivatsion savol: "Kompyuter faqat nollar va birliklarni tushunadi. U holda u matn, tasvir, tovush va videoni qanday saqlaydi?"

Skaybing elementlari: "Axborot" yozuvi tushirilgan lampochka tasviri va "Kompyuter" so'ziga yo'naltirilgan strelka.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

Kompyuter faoliyatida axborotning o'rni muhokama qilinadi. Talabalar ma'lumotlarning ikkilik ko'rinishda universal taqdim etilishi haqidagi tushunchaga olib kelinadi.

Skaybing elementlari: "Axborot" yozuvi tushirilgan bulut va axborot turlarini ifodalovchi belgilar.

3. Yangi bilimlarni o'rganish (35 daqiqa)

Ikkilik sanoq tizimi. Ikkilik sanoq tizimining mohiyati va uning kompyuter texnologiyalaridagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. O'nlik sanoq tizimidagi sonlarni ikkilik sanoq tizimiga o'tkazish misollari keltiriladi.

Skaybing elementlari: 0 va 1 belgilaridan tashkil topgan zinapoya.

Sonli axborotni taqdim etish. Butun va haqiqiy sonlarni kodlash usullari tushuntiriladi.

Skaybing elementlari: "o'nlik son → ikkilik kod" jadvali.

Matnli axborotni taqdim etish. ASCII va Unicode jadvallari yordamida belgilarni kodlash tamoyillari yoritiladi.

Skaybing elementlari: "A" harfi → sonli kod → ikkilik ko'rinish.
Grafik axborotni taqdim etish. Rastrli va vektorli grafikaning xususiyatlari tahlil qilinadi.

Skaybing elementlari: piksel to'rli tasvir va egri chiziq.

Tovushli va video axborotni taqdim etish. Tovushni raqamlashtirish jarayoni hamda video axborotni taqdim etish usullari ko'rib chiqiladi.

Skaybing elementlari: diskret nuqtalari bilan tovush to'lqini va videolenta kadrlarining ketma-ketligi.

4. Amaliy qism (20 daqiqa)

Talabalar guruhlariga bo'linadi. Har bir guruhga quyidagi mavzulardan biri bo'yicha skayb-konspekt yaratish topshirig'i beriladi:

- "Kompyuter matnni qanday saqlaydi";
- "Kompyuter tovushni qanday saqlaydi".

Guruhlar o'z skayb-konspektlarini taqdim etadi va tasvirlangan jarayonlarni izohlaydi.

5. Mashg'ulot yakuni (10 daqiqa)

Mashg'ulot natijalari muhokama qilinadi. Asosiy tushunchalar bo'yicha mini-viktorina o'tkaziladi. Informatikani o'rganishda vizualizatsiyaning ahamiyati haqida xulosalar chiqariladi.

Uyga vazifa: "Kompyuter grafik axborotni qanday saqlaydi" mavzusida skayb-konspekt yaratish.

Nazorat va baholash shakllari:

Joriy nazorat shakllari: og'zaki so'rov, mini-viktorina, skayb-konspektni baholash.

Baholash mezonlari: tuzilmaning mantiqiyliги, mazmunning to'g'riligi, vizual taqdimotning ko'rgazmaliligi, mashg'ulot mavzusiga mosligi.

Metodik tavsiyalar: Mashg'ulot jarayonida multimediya ta'lim vositalarini qo'l bilan bajariladigan vizualizatsiya bilan uyg'unlashtirish tavsiya etiladi. Asosiy e'tibor axborotni vizual jihatdan izchil va mazmunan aniq taqdim etishga qaratilishi lozim.

Talabalarni skrayb-konspektlar yaratish jarayoniga faol jalb etish kompyuter tizimlarida axborotni taqdim etish tamoyillarini chuqurroq tushunishga xizmat qiladi.

“Kompyuterda axborotni taqdim etish” mavzusidagi skrayb-konspekt: markaziy obraz — “Kompyuterda axborotni taqdim etish” yozuvi tushirilgan bulut. Asosiy tarmoqlar: sonlar, matn, grafika, tovush, video. Har bir blokda sodda belgilar, kalit soʻzlar va vizual assotsiatsiyalar qoʻllaniladi.

7.rasm. Mavzu bo'yicha skrayb-konspekt namunasi

Shu tarzda, taqdim etilgan o'quv mashg'uloti ishlanmasi oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilari tomonidan ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda, shuningdek talabalar tomonidan o'quv axborotini vizualizatsiya qilish usullarini o'zlashtirishda samarali foydalanilishi mumkin.

SCRIBE-KONSPEKTLARNI INTEGRATSIYA QILGAN HOLDA “RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR” MAVZUSIDA O‘QUV MASHG‘ULOTI ISHLANMASI

O'quv mashg'uloti pedagogik hamda axborot-texnologik yo'nalishlarda tahsil olayotgan 1–2-bosqich talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, shuningdek oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari tomonidan “Informatika va raqamli texnologiyalar”, “Ta'limda axborot texnologiyalari”, “Kasbiy faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish”, “Informatikaning nazariy asoslari”

fanlarini o'qitishda metodik material sifatida ham qo'llanishi mumkin.

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va jamiyat hayotining barcha sohalarida raqamlashtirish jarayonlarining faollashuvi talabalarda raqamli texnologiyalar sohasida barqaror bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Zamonaviy oliy ta'lim faqat nazariy bilimlarni egallash bilangina cheklanib qolmay, balki raqamli savodxonlik, tanqidiy va vizual fikrlashni rivojlantirish, shuningdek raqamli muhitda axborot bilan samarali ishlash qobiliyatini shakllantirishga yo'naltirilgan.

"Raqamli texnologiyalar" mavzusi bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash tizimida muhim o'rin egallaydi, chunki u kasbiy va kundalik faoliyatda qo'llaniladigan zamonaviy raqamli vositalar, platformalar va texnologiyalar haqida yaxlit tasavvur hosil qilishga xizmat qiladi. Biroq pedagogik amaliyot tahlili ushbu mavzuni o'zlashtirish katta hajmdagi axborot va o'rganilayotgan tushunchalarning mavhumligi sababli talabalar uchun muayyan qiyinchiliklar tug'dirishini ko'rsatadi.

O'quv axborotini sxemalar, belgilar, kalit so'zlar va obrazlar yordamida vizualizatsiya qilishga asoslangan scribing texnologiyasini integratsiya qilish o'quv materialining tuzilmaviy va ongli o'zlashtirilishini ta'minlash, talabalarning bilish faolligini oshirish hamda o'rganilayotgan raqamli jarayonlarni chuqurroq anglash imkonini beradi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda raqamli texnologiyalar va ularning qo'llanishining asosiy yo'nalishlari haqida tizimli tasavvurni shakllantirish, shuningdek scribing texnologiyasi yordamida o'quv axborotini vizualizatsiya qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

– zamonaviy jamiyatda raqamli texnologiyalarning mohiyati va ahamiyatini ochib berish;

– raqamli texnologiyalarning asosiy qoʻllanish yoʻnalishlarini koʻrib chiqish.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

– talabalarning vizual va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish;
– oʻquv materialini tuzilmaviy tashkil etish va tizimlashtirish koʻnikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yoʻnaltirilgan vazifalar:

– boʻlajak pedagoglarda taʼlim jarayonida skrayb-konspektlardan foydalanish tajribasini shakllantirish.

Rejalashtirilgan oʻquv natijalari: Mashgʻulot yakunida talaba quyidagilarga erishishi lozim:

bilishi: raqamli texnologiyalar tushunchasi va ularning zamonaviy dunyodagi oʻrni, raqamli texnologiyalarning rivojlanish va qoʻllanish yoʻnalishlari, taʼlim jarayonida scribing texnologiyasining imkoniyatlari;

qila olishi: raqamli texnologiyalarning turli faoliyat sohalariga taʼsirini tahlil qilish, oʻquv materialining asosiy gʻoyalari ajratib koʻrsatish, axborotni vizual shaklda taqdim etish;

egallashi: skrayb-konspektlar va vizual sxemalar yaratish koʻnikmalarini.

Taʼlim metodlari, shakllari va vositalari:

Taʼlim metodlari: tushuntiruvchi-illyustrativ, muammoli, amaliy yoʻnaltirilgan.

Taʼlimni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, talabalarning mustaqil ishlari.

Taʼlim vositalari: interaktiv doska, multimediya taqdimoti, markerlar, flomasterlar, planshetlar, raqamli taʼlim resurslari.

Oʻquv mashgʻulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Salomlashish. Mashgʻulot mavzusi va maqsadlarini eʼlon qilish. Motivatsion tezis: “Raqamli texnologiyalar zamonaviy dunyoning tili va kasbiy faoliyatning asosi hisoblanadi.”

Skaybing elementlari: markazda “Raqamli texnologiyalar” yozuvi tushirilgan bulut.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

Raqamli texnologiyalarning kundalik va kasbiy hayotdagi ahamiyati muhokama qilinadi. Talabalar raqamli jarayonlarni tizimli tushunish zarurati haqida xulosa chiqarishga yo‘naltiriladi.

Skaybing elementlari: markaziy tushunchadan qo‘llanish sohalariga yo‘naltirilgan strelkalar.

3. Yangi bilimlarni o‘rganish (35 daqiqa)

Raqamli texnologiyalar tushunchasi. Raqamli texnologiyalar axborotni raqamli shaklda qayta ishlash, saqlash va uzatish usullari sifatida yoritib beriladi.

Skaybing elementlari: “Raqamli texnologiyalar” yozuvi tushirilgan bulut.

Raqamli texnologiyalarning asosiy yo‘nalishlari. Quyidagi asosiy qo‘llanish sohalari tahlil qilinadi:

- kommunikatsiyalar (internet, ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar);
- ta‘lim (onlayn kurslar, elektron kutubxonalar, raqamli platformalar);
- tibbiyot (telemeditsina, raqamli diagnostika);
- biznes (elektron tijorat, raqamli platformalar);
- sun‘iy intellekt (mashinali o‘qitish, neyron tarmoqlar).

Skaybing elementlari: har bir yo‘nalishni ifodalovchi piktogrammalar.

Raqamli texnologiyalarning afzalliklari. Raqamli yechimlarning tezkorligi, qulayligi, masshtablanuvchanligi va interaktivligi ko‘rib chiqiladi.

Skaybing elementlari: ✂ 🌐 📶 belgilar.

Raqamlashtirishning xavflari va chaqiriqlari. Kiberxavfsizlik tahdidlari, raqamli qaramlik va raqamli tengsizlik muammolari muhokama qilinadi.

Skaybing elementlari: 🔒 📱 🏠 belgilar.

4. Amaliy qism (20 daqiqa)

Talabalar “Raqamli texnologiyalar” mavzusida skrayb-konspekt yaratadi. Unda markaziy tushuncha ajratilib, asosiy mazmuniy tarmoqlar — qoʻllanish yoʻnalishlari, afzalliklari va xavflari aks ettiriladi. Tayyorlangan ishlar guruhda taqdim etilib, muhokama qilinadi.

5. Mashgʻulot yakuni (10 daqiqa)

Refleksiya va mashgʻulot natijalarini muhokama qilish. Asosiy tushunchalar boʻyicha mini-viktorina oʻtkaziladi.

Uyga vazifa: “Raqamli texnologiyalar mening kelajak kasbimda” mavzusida skrayb-konspekt yaratish.

Nazorat va baholash shakllari:

Joriy nazorat shakllari: ogʻzaki soʻrov, mini-viktorina, skrayb-konspektning baholash.

Baholash mezonlari: tuzilmaning mantiqiyligi, mazmunning toʻgʻriligi, vizual taqdimotning koʻrgazmaliligi, mashgʻulot mavzusiga mosligi.

Metodik tavsiyalar: Mashgʻulot davomida nazariy materialni tushuntirishni talabalarning vizualizatsiya jarayoniga faol jalb etish bilan uygʻunlashtirish tavsiya etiladi. Skrayb-konspektlardan foydalanish katta hajmdagi axborotni tizimlashtirish, mavzuga qiziqishni oshirish hamda talabalarda oʻquv materialini vizual shaklda ifodalash koʻnikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

“Raqamli texnologiyalar” mavzusidagi skrayb-konspekt: markaziy obraz - “Raqamli texnologiyalar” yozuvi tushirilgan bulut. Asosiy tarmoqlar: kommunikatsiyalar, taʼlim, tibbiyot, biznes, sunʼiy intellekt, afzalliklar va xavflar. Vizualizatsiya belgilar, strelkalar va kalit soʻzlar yordamida amalga oshiriladi.

8.rasm. Mavzu bo'yicha skrayb-konspekt namunasi

Shu tarzda, taqdim etilgan o'quv mashg'uloti ishlanmasi oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilari tomonidan ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarda, shuningdek talabalar tomonidan scribing texnologiyasini o'zlashtirish va raqamli kompetentligini shakllantirish jarayonida samarali qo'llanishi mumkin.

CANVA INTERAKTIV ONLAYN DOSKASI ORQALI SCRIBING TEXNOLOGIYASINI INTEGRATSIYA QILGAN HOLDA "BULUTLI TEXNOLOGIYALAR" MAVZUSIDA O'QUV MASHG'ULOTI ISHLANMASI

O'quv mashg'uloti pedagogik hamda axborot-texnologik yo'nalishlarda tahsil olayotgan 1–2-bosqich talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, shuningdek oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari tomonidan "Informatika va raqamli texnologiyalar", "Ta'limda axborot texnologiyalari", "Kasbiy faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish", "Informatikaning nazariy asoslari" fanlarini o'qitish jarayonida metodik material sifatida ham qo'llanishi mumkin.

Ta'limni faol raqamlashtirish va bulutli servislarning keng joriy etilishi sharoitida talabalarda bulutli texnologiyalar bilan ishlash bo'yicha barqaror bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish zarurati ortib bormoqda. Bulutli texnologiyalar zamonaviy raqamli ta'lim muhitining muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'quv resurslaridan

foydalanishning qulayligini, mobil ishlash imkoniyatini, hamkorlikda faoliyat yuritishni va axborotni samarali boshqarishni ta'minlaydi.

“Bulutli texnologiyalar” mavzusi informatika va raqamli texnologiyalar sohasida bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash tizimida muhim o'rin egallaydi, chunki u ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va birgalikda foydalanishning zamonaviy modellari haqida tasavvur hosil qiladi. Shu bilan birga, pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, ushbu mavzuni o'zlashtirish ko'pincha tushunchalarning mavhumligi, servislarning xilma-xilligi hamda an'anaviy o'qitish metodlarining yetarli darajada ko'rgazmali emasligi sababli murakkablashadi.

O'quv materialini sxemalar, belgilar va kalit tushunchalar yordamida vizualizatsiya qilishga asoslangan scribing texnologiyasini integratsiya qilish murakkab mazmunni tuzilmaviy tashkil etish va uni ongli o'zlashtirishni ta'minlash imkonini beradi. Canva interaktiv onlayn doskasidan foydalanish mashg'ulotning didaktik imkoniyatlarini kengaytirib, raqamli vizualizatsiya, hamkorlikda ishlash va interaktiv muloqotni yo'lga qo'yadi hamda talabalarda zamonaviy bulutli servislar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda bulutli texnologiyalar, ularning turlari va afzalliklari haqida tizimli tasavvurni shakllantirish, shuningdek Canva interaktiv onlayn doskasi yordamida raqamli skrayb-konspektlar yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

- bulutli texnologiyalarning mohiyati va ishlash tamoyillarini ochib berish;
- bulutli servislarning asosiy modellari (IaaS, PaaS, SaaS)ni ko'rib chiqish;
- bulutli platformalar va servislar misollari bilan tanishtirish.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

- tanqidiy fikrlash va axborotni tuzilmaviy tashkil etish ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- vizual savodxonlik va bilimlarni vizual shaklda ifodalash ko‘nikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yo‘naltirilgan vazifalar:

- bo‘lajak pedagoglar va mutaxassislarda ta‘lim jarayonida scribing texnologiyasi va bulutli vositalardan foydalanish tajribasini shakllantirish;
- raqamli muhitda jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish.

Rejalashtirilgan o‘quv natijalari: Mashg‘ulot yakunida talaba quyidagilarga erishishi lozim:

bilishi: bulutli texnologiyalar tushunchasi va mohiyati, bulutli servislarning asosiy modellari, bulutli texnologiyalarning afzalliklari va qo‘llanish sohalari;

qila olishi: kasbiy faoliyatda bulutli servislar imkoniyatlarini tahlil qilish, o‘quv materialini vizual vositalar yordamida tuzilmaviy tashkil etish, Canva interaktiv onlayn doskasi bilan ishlash;

egallashi: raqamli skrayb-konspektlar yaratish, bulutli muhitda hamkorlikda ishlash ko‘nikmalarini.

Ta‘lim metodlari, shakllari va vositalari

Ta‘lim metodlari: tushuntiruvchi-illyustrativ, muammoli, amaliy yo‘naltirilgan.

Ta‘limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, talabalarning mustaqil ishlari.

Ta‘lim vositalari: internetga ulangan kompyuterlar yoki noutbuklar, Canva Whiteboard interaktiv onlayn doskasi, multimediya vositalari, raqamli ta‘lim resurslari.

O‘quv mashg‘ulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Talabalar bilan salomlashish. Boshlang‘ich bilimlarni faollashtirish: “Bulutli texnologiyalar haqida nimalarni bilasiz?” savoli asosida muhokama. Mashg‘ulot maqsadlarini belgilash va Canva onlayn doskasi yordamida ishlash tartibini tushuntirish.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

Bulutli texnologiyalarning ta'lim va kasbiy faoliyatdagi o'rni muhokama qilinadi. Mavzuga nisbatan bilish qiziqishini shakllantirish.

Skaybing elementlari: markazda "Bulutli texnologiyalar" yozuvi tushirilgan bulut.

3. Yangi bilimlarni o'rganish (30 daqiqa)

O'qituvchi Canva onlayn doskasida scribing texnologiyasidan foydalangan holda mini-ma'ruza o'tkazadi. Quyidagi masalalar yoritiladi:

- bulutli texnologiyalar tushunchasi;
- bulutli servis modellari (IaaS, PaaS, SaaS);
- bulutli platformalar va servislar misollari;
- bulutli texnologiyalarning afzalliklari;
- bulutli texnologiyalarning ta'lim va biznesdagi qo'llanilishi.

O'qituvchi vizualizatsiya usullari, mantiqiy bog'lanishlarni qurish va materialni tuzilmaviy tashkil etish usullarini namoyish etadi.

4. Amaliy qism (25 daqiqa)

Talabalar guruhlarda Canva onlayn doskasida raqamli skayb-konspekt yaratadi.

Topshiriq: "Bulutli texnologiyalar" mavzusida vizual jihatdan tuzilgan skayb-konspekt yaratish, unda asosiy tushunchalar, turlar, afzalliklar va qo'llanish misollari aks ettirilishi lozim.

Ishlar 3–4 kishidan iborat guruhlarda umumiy shablon yoki individual doskalar yordamida bajariladi.

5. Mashg'ulot yakuni (10 daqiqa)

Guruhlar tomonidan tayyorlangan ishlar taqdim etiladi. Skayb-konspektlar muhokama qilinadi, savollarga javob beriladi. Refleksiya: vizualizatsiyaning qulayligi va scribing texnologiyasini boshqa fanlarda qo'llash imkoniyatlari muhokama qilinadi.

Uyga vazifa: Canva platformasida

"Bulutli texnologiyalarning mening kelajak kasbimdagi besh xil qo'llanishi" mavzusida individual skayb-konspekt yaratish.

Nazorat va baholash shakllari

Joriy nazorat shakllari: og‘zaki so‘rov, talabalarning faoliyatini kuzatish, raqamli skrayb-konspektni baholash.

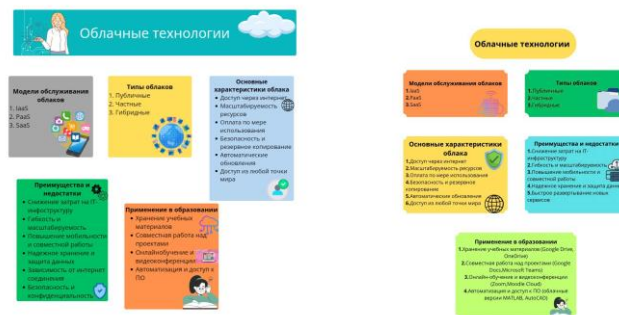
Baholash mezonlari: tuzilmaning mantiqiyliги va yaxlitligi, mazmunning to‘g‘riligi va to‘liqligi, vizual taqdimotning ko‘rgazmaliligi, jamoaviy hamkorlik darajasi.

Metodik tavsiyalar: Mashg‘ulot jarayonida Canva interaktiv onlayn doskasining vizualizatsiya va hamkorlik imkoniyatlaridan faol foydalanish tavsiya etiladi. Vizual materialni taqdim etishda mantiqiy ketma-ketlikka, sodda belgilar va kalit so‘zlardan foydalanishga alohida e‘tibor qaratish lozim. Bulutli servislar bilan uyg‘unlashtirilgan scribing texnologiyasi talabalarning bilish faolligini oshiradi va kasbiy raqamli kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

9.rasm. Mavzu bo'yicha skrayb-konspekt namunasi

“Bulutli texnologiyalar” mavzusidagi raqamli skrayb-konspekt: markaziy element — “Bulutli texnologiyalar” yozuvi tushirilgan bulut. Asosiy tarmoqlar: servis modellari, platformalar misollari, afzalliklar va qo‘llanish sohalari. Vizualizatsiya Canva onlayn doskasida ikonalar, strelkalar va kalit so‘zlar yordamida amalga oshiriladi.

10.rasm. Talabalar tomonidan yaratilgan skrayb-konspektlar

QO'LDADA SCRIBING TEXNOLOGIYASINI INTEGRATSIYA QILGAN HOLDA "BULUTLI TEXNOLOGIYALAR" MAVZUSIDA O'QUV MASHG'ULOTI ISHLANMASI

Ushbu o'quv mashg'uloti pedagogik hamda axborot-texnologik yo'nalishlarda tahsil olayotgan 1-2-bosqich talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, shuningdek oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari tomonidan "Informatika va raqamli texnologiyalar", "Ta'limda axborot texnologiyalari", "Raqamli pedagogika", "Informatikaning nazariy asoslari" fanlarini o'qitish jarayonida foydalanilishi mumkin.

Ta'limni raqamlashtirish sharoitida bulutli texnologiyalar zamonaviy ta'lim muhitining ajralmas qismiga aylanib, ma'lumotlar va servislar bilan vaqt va makondan qat'i nazar ishlash imkonini yaratmoqda. Bulutli texnologiyalarni o'rganish talabalarda raqamli savodxonlikni shakllantirishga hamda ularni raqamli iqtisodiyot sharoitida kasbiy faoliyatga tayyorlashga xizmat qiladi.

Pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, "Bulutli texnologiyalar" mavzusini o'zlashtirish ko'pincha tushunchalarning mavhumligi va an'anaviy o'qitish usullarining yetarli darajada ko'rgazmali emasligi bilan bog'liq holda murakkablashadi. Shu munosabat bilan o'quv axborotini vizual shaklda taqdim etishga asoslangan qo'lda scribing texnologiyasini integratsiya qilish o'rganilayotgan materialni ongli tushunish darajasini oshirish, talabalarining vizual va mantiqiy

fikrlashini rivojlantirish hamda ularning bilish faolligini kuchaytirish imkonini beradi.

Qo'lda scribing texnologiyasidan foydalanish bulutli texnologiyalar, ularning turlari, afzalliklari va qo'llanilish xususiyatlari haqida yaxlit tasavvurni bosqichma-bosqich shakllantirishga, shuningdek talabalarda axborotni vizual tarzda tuzilmaviy tashkil etish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda bulutli texnologiyalar, ularning ishlash tamoyillari va bulutli servislar turlari bo'yicha asosiy bilimlarni shakllantirish, shuningdek qo'lda scribing texnologiyasi yordamida o'quv materialini vizualizatsiya qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

- bulutli texnologiyalarning mohiyati va ishlash tamoyillarini ochib berish;
- bulutli servislarning asosiy turlarini (IaaS, PaaS, SaaS) ko'rib chiqish;
- bulutli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklarini tahlil qilish.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

- talabalarining mantiqiy va vizual fikrlashini rivojlantirish;
- o'quv axborotini tahlil qilish va tuzilmaviy tashkil etish ko'nikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yo'naltirilgan vazifalar:

- bo'lajak pedagoglarda murakkab raqamli jarayonlarni tushuntirishda qo'lda scribing texnologiyasidan foydalanish tajribasini shakllantirish;
- raqamli texnologiyalarni ta'lim va kasbiy faoliyatda tanqidiy baholash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Rejalashtirilgan o'quv natijalari: Mashg'ulot yakunida talaba quyidagilarga ega bo'lishi lozim:

bilishi: bulutli texnologiyalar tushunchasi va mohiyati, bulutli servislar turlari va ularning xususiyatlari, bulutli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari va cheklovlari;

qila olishi: bulutli texnologiyalarni o'quv va kasbiy faoliyatda qo'llash imkoniyatlarini tahlil qilish, o'quv materialining asosiy elementlarini ajratib ko'rsatish, qo'lda scribing yordamida axborotni vizual shaklda ifodalash;

egallashi: vizual skrayb-konspektlar yaratish, axborotni vizual tahlil qilish va umumlashtirish ko'nikmalarini.

Ta'lim metodlari, shakllari va vositalari:

Ta'lim metodlari: tushuntiruvchi-illyustrativ, muammoli, amaliy yo'naltirilgan.

Ta'limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, individual ishlash.

Ta'lim vositalari: interaktiv yoki oddiy doska, markerlar, flomasterlar, tarqatma ish varaqalari, zarur hollarda multimediya vositalari.

O'quv mashg'ulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Talabalar bilan salomlashish. Tayanch bilimlarni faollashtirish uchun quyidagi savollar beriladi:

- raqamli texnologiyalarda “bulut” tushunchasi nimani anglatadi;
- kundalik hayotda qaysi bulutli servislar qo'llaniladi.

Scribing elementlari: masofaviy saqlash va qayta ishlash ramzi sifatida oddiy bulut tasviri.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

Bulutli texnologiyalarning zamonaviy ta'lim va kasbiy faoliyatdagi ahamiyati muhokama qilinadi. Mavzuni o'rganishga nisbatan motivatsiya shakllantiriladi.

Scribing elementlari: “kirish”, “saqlash”, “hamkorlikda ishlash” kalit so'zlari yozilgan bulut.

3. Yangi bilimlarni o'rganish (35 daqiqa)

Bulutli texnologiyalar tushunchasi. Bulutli texnologiyalarning ta'rifi va ishlash tamoyillari ko'rib chiqiladi.

Scribing elementlari: foydalanuvchidan masofaviy serverga ma'lumotlar uzatilishini ifodalovchi sxema.

Bulutli texnologiyalarning afzalliklari va kamchiliklari.

Asosiy ustunliklar (qulaylik, moslashuvchanlik, resurslarni tejash) va cheklovlar (xavfsizlik, internetga bog'liqlik) tahlil qilinadi.

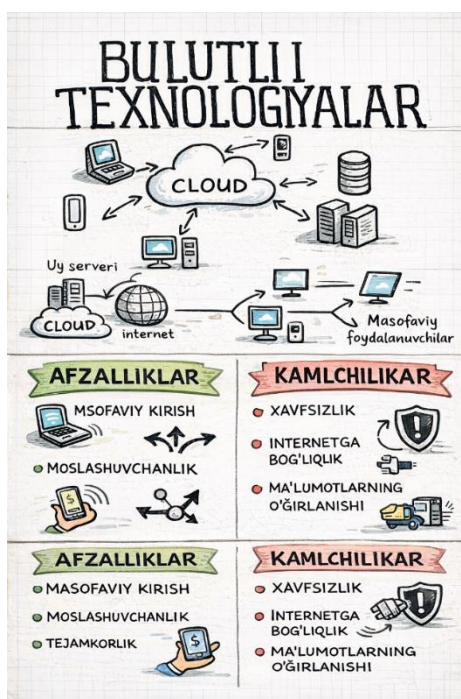
Scribing elementlari: afzalliklar va xavflarni ifodalovchi vizual belgilar.

Bulutli servislar turlari. IaaS, PaaS, SaaS modellari ko'rib chiqiladi.

Scribing elementlari: har bir servis modeli uchun alohida vizual obrazlar.

Bulutli texnologiyalarga misollar. Keng tarqalgan bulutli servislar va ulardan foydalanish usullari keltiriladi.

Scribing elementlari: foydalanuvchilar va bulutli servislar o'rtasidagi o'zaro aloqani ifodalovchi sxemalar.

11.rasm. Ma'ruzaning vizual konspekti

4. Amaliy qism (20 daqiqa)

Bulutli servis bilan ishlash bo'yicha amaliy topshiriq bajariladi (faylni yuklash, tahrirlash va birgalikda foydalanish). Topshiriqni bajarish

jarayonida harakat bosqichlari va vizual ko'rsatmalar scribing elementlari orqali ifodalanadi.

5. Mashg'ulot yakuni (10 daqiqa)

Mashg'ulot yakunlari umumlashtiriladi. Bulutli texnologiyalarning o'quv va kundalik faoliyatdagi o'rni muhokama qilinadi. Refleksiya: asosiy tushunchalarni aks ettiruvchi yakuniy vizual xarita tuziladi.

Nazorat va baholash shakllari

Joriy nazorat shakllari: og'zaki so'rov, talabalarning faoliyatini kuzatish, vizual skrayb-konspektlarni tahlil qilish.

Baholash mezonlari:

- vizual tuzilmaning mantiqiyliigi va yaxlitligi;
- asosiy tushunchalarning to'g'ri aks ettirilishi;
- vizual taqdimotning ko'rgazmaliligi va tushunarliiligi.

Metodik tavsiyalar: Mashg'ulotni o'tkazishda qo'lda scribing uchun vizual sxema shablonlari yoki alohida elementlarni oldindan tayyorlash tavsiya etiladi. Sodda belgilar va minimal matndan foydalanish, asosiy elementlarni ranglar yordamida ajratib ko'rsatish lozim. Vizual maydonni ortiqcha yuklamaslik va materialning mazmunii ko'rgazmaliligiga yo'naltirilganlikni ta'minlash muhim.

“Bulutli texnologiyalar” mavzusidagi vizual skrayb-konspekt: markazda “Bulutli texnologiyalar” tushunchasi joylashadi, undan servislar turlari, afzalliklar, kamchiliklar va qo'llanilish misollarini aks ettiruvchi tarmoqlar chiqadi. Konspekt oddiy grafik belgilar va kalit so'zlar yordamida bajariladi.

12.rasm. Ma'ruzaning vizual konspekti

SCRIBING TEXNOLOGIYASINI INTEGRATSIYA QILGAN HOLDA “RAQAMLI MEDIA MARKETING” MAVZUSIDA O‘QUV MASHG‘ULOTI ISHLANMASI

Ushbu o‘quv mashg‘uloti pedagogik, axborot-texnologik hamda ijtimoiy-iqtisodiy yo‘nalishlarda tahsil olayotgan 1–2-bosqich talabalari uchun mo‘ljallangan bo‘lib, oliy ta‘lim muassasalari professor-o‘qituvchilari tomonidan “Ta‘limda axborot texnologiyalari”, “Raqamli texnologiyalar”, “Mediakommunikatsiya asoslari”, “Raqamli marketing” fanlari doirasida metodik material sifatida foydalanilishi mumkin.

Iqtisodiyotning raqamlashtirilishi va internet muhitining jadal rivojlanishi sharoitida raqamli mediamarketing tovarlar, xizmatlar va ta‘lim mahsulotlarini ilgari surishning asosiy vositalaridan biriga aylanmoqda. Zamonaviy mutaxassislar raqamli kommunikatsiyalar, onlayn platformalar, ijtimoiy tarmoqlar hamda raqamli targ‘ibot kanallari bilan ishlash bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari zarur.

Raqamli mediamarketingni o‘rganish kontent-marketing, ijtimoiy tarmoqlar, targetlangan reklama, analitika va raqamli brending kabi ko‘plab tushunchalar, strategiyalar va vositalarni o‘zlashtirishni talab etadi. Pedagogik amaliyot shuni ko‘rsatadiki, o‘quv materialini an‘anaviy bayon etish shakllari har doim ham yetarli darajada ko‘rgazmalilik va tizimlilikni ta‘minlamaydi, bu esa marketing jarayonlari elementlari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni tushunishni qiyinlashtiradi.

Shu munosabat bilan o‘quv axborotini sxemalar, belgilar va kalit tushunchalar yordamida vizualizatsiya va tuzilmaviy tashkil etishga asoslangan scribing texnologiyasini joriy etish alohida dolzarblik kasb etadi. Skrayb-konspektlardan foydalanish raqamli marketing strategiyalarining mantiqiy tuzilishini, maqsadli auditoriya, targ‘ibot kanallari, kontent va natijalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni yaqqol

ko'rsatishga imkon beradi, bu esa ta'lim samaradorligi va uning amaliy yo'naltirilganligini oshiradi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda raqamli mediamarketing, uning kanallari, vositalari va strategiyalari haqida tizimli tasavvur hosil qilish, shuningdek scribing texnologiyasi yordamida marketing axborotini vizualizatsiya qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

- raqamli mediamarketingning mohiyati va ahamiyatini ochib berish;
- raqamli targ'ibotning asosiy kanallari va vositalarini ko'rib chiqish;
- raqamli marketing strategiyasini shakllantirish bosqichlari bilan tanishtirish.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

- talabalarning vizual va analitik fikrlashini rivojlantirish;
- marketing axborotini tahlil qilish va tuzilmaviy tashkil etish ko'nikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yo'naltirilgan vazifalar:

- bo'lajak mutaxassislarda marketing jarayonlarini vizual tarzda ifodalash tajribasini shakllantirish;
- skrayb-konspektlar yaratishda jamoaviy va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Rejalashtirilgan o'quv natijalari: Mashg'ulot yakunida talaba quyidagilarga ega bo'lishi lozim:

bilishi: raqamli mediamarketing tushunchasi va uning zamonaviy iqtisodiyotdagi roli, raqamli targ'ibotning asosiy kanallari va vositalari, raqamli muhitda marketing strategiyasini qurish tamoyillari;

qila olishi: marketing jarayonlari va targ'ibot kanallarini tahlil qilish, raqamli marketing strategiyalarining asosiy elementlarini ajratib ko'rsatish, marketing axborotini vizual shaklda taqdim etish;

egallashi: skrayb-konspektlar va vizual sxemalar yaratish, marketing g'oyalari va yechimlarini taqdim etish ko'nikmalarini.

Ta'lim metodlari, shakllari va vositalari:

Ta'lim metodlari: tushuntiruvchi-illyustrativ, muammoli, amaliy yo'naltirilgan.

Ta'limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, individual ishlash.

Ta'lim vositalari: multimediya taqdimoti, proyektor, qog'oz, markerlar, stikerlar, raqamli vizualizatsiya vositalari (PowerPoint, Canva, Whiteboard, Explain Everything).

O'quv mashg'ulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Talabalar bilan salomlashish. Mashg'ulot mavzusi va maqsadlarini e'lon qilish.

Motivatsiya: raqamli mediamarketingning kasbiy faoliyatdagi ahamiyatini muhokama qilish.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

O'qituvchi tomonidan scribing texnologiyasidan foydalangan holda mini-ma'ruza o'tkaziladi. Raqamli mediamarketingning asosiy tushunchalarini aks ettiruvchi vizual skrayb-taqdimot namoyish etiladi.

Quyidagi masalalar ko'rib chiqiladi:

- raqamli marketingning mohiyati;
- targ'ibotning asosiy kanallari (SMM, SEO, email-marketing, kontekstli reklama, mobil marketing);
- raqamli mediamarketing strategiyasi;
- vositalar va servislari;
- raqamli targ'ibotning afzalliklari va muammolari.

Talabalar ish varaqalarini to'ldirgan holda ma'ruzaning vizual konspektini shakllantiradilar.

3. Yangi bilimlarni o'rganish (30 daqiqa)

O'rganilgan materialni muhokama qilish va aniqlashtirish. Talabalarning savollariga javob berish.

Raqamli mediamarketing elementlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik haqida yaxlit tasavvur shakllantiriladi.

13.rasm. PowerPoint dasturida yaratilgan skrayb-konspekt

4. Amaliy qism (25 daqiqa)

1-bosqich. Qo'lda scribing (10 daqiqa).

Guruhlarda quyidagi mavzulardan biri bo'yicha qo'lda skrayb-konspekt yaratiladi:

- raqamli marketing kanallari;
- savdo voronkasi;
- vositalar va servislar;
- muvaffaqiyatli raqamli kampaniyalar misollari.

2-bosqich. Raqamli scribing (15 daqiqa).

Tanlangan marketing konsepsiyasini vizualizatsiya qiluvchi raqamli skrayb-slayd yoki mini-video yaratish (raqamli vositalardan foydalangan holda).

5. Mashg'ulot yakuni (10 daqiqa)

Ish natijalarini taqdim etish. Vizual yechimlar va kreativ yondashuvlarni muhokama qilish. Refleksiya: olingan tajriba va scribing texnologiyasini boshqa fanlarda qo'llash imkoniyatlarini muhokama qilish.

Uyga vazifa: "Raqamli marketingdagi mening sevimli kanalim va u qanday ishlaydi" mavzusida mini skrayb-taqdimot yaratish.

Nazorat va baholash shakllari:

Joriy nazorat shakllari: og'zaki so'rov, talabalar faoliyatini kuzatish, skrayb-konspektlar va taqdimotlarni baholash.

Baholash mezonlari:

- vizual tuzilmaning mantiqiyliigi va yaxlitligi;
- mazmunning to‘g‘riligi va to‘liqligi;
- vizual taqdimotning ko‘rgazmaliligi;
- g‘oyalarning originalligi va asoslanganligi.

Metodik tavsiyalar: Mashg‘ulot jarayonida qo‘lda va raqamli scribingni uyg‘unlashtirish tavsiya etiladi, bu talabalarda vizual fikrlashning moslashuvchanligini rivojlantiradi. Vizual materiallarni yaratishda badiiy murakkablikka emas, balki mazmuniy ko‘rgazmalilik va mantiqiy tuzilishga e‘tibor qaratish muhim. Scribing texnologiyasidan foydalanish raqamli kommunikatsiyalar va mediamarketing sohasida professional kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

“Raqamli mediamarketing” mavzusidagi skrayb-konspekt: markaziy tushuncha — “Raqamli mediamarketing”; undan targ‘ibot kanallari, strategiyalar, vositalar va natijalarni aks ettiruvchi tarmoqlar chiqadi. Vizualizatsiya ramzlar, sxemalar va kalit so‘zlar yordamida amalga oshiriladi.

SCRIBING TEXNOLOGIYASINI INTEGRATSIYA QILGAN HOLDA “ELEKTRON HUKUMAT” MAVZUSIDA O‘QUV MASHG‘ULOTI ISHLANMASI

Ushbu o‘quv mashg‘uloti pedagogik va axborot-texnologik yo‘nalishlarda tahsil olayotgan 1–2-bosqich talabalari uchun mo‘ljallangan bo‘lib, oliy ta‘lim muassasalari professor-o‘qituvchilari tomonidan “Informatika va raqamli texnologiyalar”, “Ta‘limda axborot texnologiyalari”, “Raqamli jamiyat va davlat”, “Elektron boshqaruv” fanlarini o‘qitishda metodik material sifatida foydalanilishi mumkin.

Jamiyatning raqamli transformatsiyasi sharoitida elektron hukumat davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, davlat organlari faoliyatining shaffofligini ta‘minlash hamda aholi va biznes

uchun davlat xizmatlarining ochiqligi va qulayligini kuchaytiruvchi muhim vositalardan biriga aylanmoqda. Elektron hukumatni o'rganish talabalar tomonidan davlat boshqaruvi sohasida raqamli texnologiyalarning o'rnini anglashga, shuningdek zamonaviy elektron xizmatlar to'g'risida amaliy tasavvur hosil qilishga xizmat qiladi.

Pedagogik amaliyot shuni ko'rsatadiki, elektron hukumat mavzusini o'zlashtirish tizim tuzilmasining murakkabligi, komponentlarining ko'pligi hamda boshqaruv jarayonlarining abstraktligi sababli ko'pincha qiyinchilik tug'diradi. Shu munosabat bilan o'quv materialining ko'rgazmaliligi va tuzilmaviyligini ta'minlovchi pedagogik texnologiyalarni integratsiya qilish dolzarb hisoblanadi.

Sxemalar, ramzlar va kalit tushunchalar yordamida o'quv axborotini vizualizatsiyaga asoslangan scribing texnologiyasidan foydalanish elektron hukumat tuzilmasini, uning elementlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqurroq tushunishga yordam beradi hamda talabalarining bilish faolligini oshiradi.

O'quv mashg'ulotining maqsadi: Talabalarda elektron hukumat va uning davlatning raqamli rivojlanishidagi roli haqida yaxlit tasavvur shakllantirish, shuningdek scribing texnologiyasi yordamida o'quv axborotini vizualizatsiya qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Vazifalar:

Ta'limiy vazifalar:

- elektron hukumatning mohiyati va vazifalarini ochib berish;
- elektron hukumatning asosiy komponentlari va rivojlanish yo'nalishlarini tavsiflash;
- elektron davlat xizmatlariga oid misollarni ko'rib chiqish.

Rivojlantiruvchi vazifalar:

- talabalarining analitik va vizual fikrlashini rivojlantirish;
- o'quv axborotini tuzilmaviy tashkil etish va umumlashtirish ko'nikmalarini shakllantirish.

Kasbiy yo'naltirilgan vazifalar:

- bo'lajak pedagoglar va mutaxassislarda ijtimoiy ahamiyatga ega raqamli jarayonlarni vizual tarzda ifodalash tajribasini shakllantirish;
- ta'limiy va ma'rifiy faoliyatda scribing texnologiyasini qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Rejalashtirilgan o'quv natijalari: Mashg'ulot yakunida talaba quyidagilarga ega bo'lishi lozim:

bilishi: elektron hukumat tushunchasi va uning vazifalari, elektron hukumatning asosiy komponentlari va funksiyalari, davlat boshqaruvida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli;

qila olishi: elektron hukumat tuzilmasini tahlil qilish, raqamli davlat xizmatlarining asosiy elementlarini ajratib ko'rsatish, scribing texnologiyasi yordamida axborotni vizual shaklda taqdim etish;

egallashi: skrayb-konspektlar yaratish, axborotni vizual tahlil qilish va umumlashtirish ko'nikmalarini.

Ta'lim metodlari, shakllari va vositalari:

Ta'lim metodlari: tushuntiruvchi-illyustrativ, muammoli, amaliy yo'naltirilgan.

Ta'limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli, individual ishlash.

Ta'lim vositalari: interaktiv yoki oddiy doska, markerlar, flomasterlar, multimediya taqdimoti, raqamli ta'lim resurslari (zarur hollarda).

O'quv mashg'ulotining borishi (80 daqiqa)

1. Tashkiliy bosqich (5 daqiqa)

Talabalar bilan salomlashish. Mashg'ulot mavzusi va maqsadlarini e'lon qilish.

Muammoli savol qo'yish: "Bugungi kunda fuqarolarning davlat bilan navbat va qog'oz hujjatlarsiz o'zaro aloqasi mumkinmi?"

Scribing elementlari: markazda "Elektron hukumat" yozuvi tushirilgan bulut tasviri.

2. Motivatsiya va kirish qismi (10 daqiqa)

Tayanch bilimlarni faollashtirish. Talabalarning elektron davlat xizmatlaridan foydalanish tajribasini muhokama qilish.

Scribing elementlari: “Onlayn davlat xizmatlari” buluti va hujjatlar, to‘lov, ro‘yxatdan o‘tish ramzlari.

3. Yangi bilimlarni o‘rganish (35 daqiqa)

Elektron hukumat tushunchasi. Elektron hukumatning ta’rifi, maqsad va vazifalari, davlat boshqaruvida raqamli texnologiyalarning o‘rni ko‘rib chiqiladi.

Scribing elementlari: “davlat – texnologiyalar – fuqaro” sxemasi.

Elektron hukumat tuzilmasi. Tizimning asosiy komponentlari tahlil qilinadi: davlat organlari, elektron portallar, axborot tizimlari, fuqarolar va biznes.

Scribing elementlari: “davlat ↔ portal ↔ fuqaro” o‘zaro aloqasi sxemasi.

Asosiy elektron davlat xizmatlari.

Elektron shaklda ko‘rsatiladigan xizmatlar misollari ko‘rib chiqiladi:

- ma’lumotnomalar olish;
- hujjatlarni ro‘yxatdan o‘tkazish;
- elektron to‘lovlar;
- arizalarni onlayn topshirish.

Scribing elementlari: “hujjat → onlayn servis → natija” zanjiri.

Elektron hukumatning afzalliklari va muammolari.

Davlat boshqaruvini raqamlashtirishning ijobiy jihatlari va mavjud muammolari tahlil qilinadi.

Scribing elementlari: “afzalliklar — muammolar” tarozisi.

4. Amaliy qism (20 daqiqa)

Guruhlarda “Elektron hukumat: tuzilma va imkoniyatlar” mavzusida skrayb-konspekt yaratish.

Ishga qo‘yiladigan talablar:

- markaziy tushunchaning mavjudligi;
- 4–5 ta mazmuniy tarmoq;
- ramzlar va kalit so‘zlardan foydalanish;

– matn hajmini minimal darajada saqlash.

Bajarish shakli: qog‘ozda, interaktiv doskada yoki raqamli platformada.

5. Mashg‘ulot yakuni (10 daqiqa)

Mashg‘ulot natijalarini umumlashtirish. Refleksiya: vizualizatsiyaning qulayligi va elektron davlat xizmatlarining amaliy ahamiyatini muhokama qilish.

Scribing elementlari: kalit so‘zlar - “tushunarli”, “qulay”, “foydali”.

Nazorat va baholash shakllari:

Joriy nazorat shakllari: og‘zaki so‘rov, talabalar faoliyatini kuzatish, skrayb-konspektlarni baholash.

Baholash mezonlari:

- tuzilmaning mantiqiyliги va yaxlitligi;
- mazmunning to‘g‘riligi;
- vizual taqdimotning ko‘rgazmaliligi;
- ishning mustaqil bajarilganligi.

Metodik tavsiyalar: Mashg‘ulot jarayonida elektron hukumat tizimi elementlari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni yoritishda oddiy vizual ramzlar va sxemalardan foydalanish tavsiya etiladi. Talabalar e‘tiborini badiiy bezaklarga emas, balki mazmuniy ko‘rgazmalilik va tuzilmaviylikka qaratish lozim.

“Elektron hukumat” mavzusidagi skrayb-konspekt: markaziy tushuncha — “Elektron hukumat”; undan asosiy komponentlar, elektron xizmatlar, afzalliklar va muammolarni ifodalovchi tarmoqlar chiqadi. Vizualizatsiya ramzlar va kalit so‘zlar yordamida amalga oshiriladi.

14.rasm. Berilgan mavzu bo'yicha skrayb-konspekt

Shu tariqa, taqdim etilgan o'quv mashg'uloti ishlanmasi talabalarda raqamli va fuqarolik savodxonligini shakllantirishga, vizual fikrlashni rivojlantirishga hamda oliy ta'lim muassasasida scribing texnologiyasini samarali integratsiya qilishga xizmat qiladi.

TADQIQOT NATIJALARI

Scribing texnologiyasiga asoslangan holda talabalarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasining samaradorligini tekshirish maqsadida tajriba-sinov ishlari O'zbekiston Nizomiy nomidagi Milliy pedagogika universitetida, Shahrisabz davlat pedagogika institutida hamda Urganch davlat pedagogika institutida o'tkazildi.

Scribing texnologiyasiga asoslangan talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish modeli amaliyotga joriy etilishi jarayonida olingan natijalar ushbu texnologiyaning talabalarda kasbiy kompetentlikni shakllantirish va rivojlantirishdagi samaradorligini tasdiqladi.

Tajriba guruhidagi talabalarda kasbiy kompetentlikning shakllanganlik darajasi nazorat guruhiga nisbatan 10–15 % ga oshgani anketalar va testlar natijalari orqali tasdiqlandi. Talabalar o'quv materialini strukturaviy jihatdan tashkil etish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish hamda kasbiy bilimlarni vizuallashtirish bo'yicha yuqori ko'rsatkichlarni namoyon etdilar.

Scribing texnologiyasidan foydalanish talabalarning mustaqil ta'limga bo'lgan motivatsiyasining oshishiga, bilish faoliyatining faollashuviga hamda amaliy topshiriqlarni bajarish sifatining yaxshilanishiga xizmat qildi. Jamoaviy scribe-konspektlar yaratish jarayonida jamoada ishlash va o'zaro hamkorlik ko'nikmalarining rivojlangani kuzatildi, bu esa kasbiy jihatdan muhim kompetensiyalarning shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Talabalar o'quv va kasbiy vazifalarni hal etishda nostandart yondashuvlardan ko'proq foydalana boshladilar, bu esa ularning ijodiy salohiyati

rivojlanganidan dalolat beradi. Olingan natijalar 1-jadvalda yaqqol aks ettirilgan.

1-jadval. Tajriba-sinov ishlarining natijalari

Ko'rsatkich	Scribing joriy etilishidan oldin	Scribing joriy etilgandan keyin
Kasbiy kompetentlik darajasi (testlar bo'yicha)	o'rtacha (65–70 %)	yuqori (75–80 %)
Mustaqil ta'limga motivatsiya	o'rtacha	yuqori
Amaliy topshiriqlarni bajarish sifati	qoniqarli	sezilarli darajada yaxshilangan
Axborotni vizuallashtirish va strukturaviy tashkil etish ko'nikmalari	deyarli shakllanmagan	barqaror shakllangan
Jamoaviy ish va kommunikatsiya	sust ishtirok	faol hamkorlik
Ijodkorlik va nostandart yechimlar	kamdan-kam namoyon bo'lgan	muntazam namoyon bo'lmoqda

Shunday qilib, scribing texnologiyasining ta'lim jarayoniga joriy etilishi talabalarning kasbiy kompetentligini shakllantirishda samarali vosita ekanligini isbotladi hamda miqdoriy va sifat jihatidan ijobiy o'zgarishlarni ta'minladi.

Tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida scribing texnologiyasidan foydalanishning samaradorligini tasdiqlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, axborotni vizuallashtirish nafaqat o'quv materialini chuqurroq o'zlashtirishga, balki talabalarda asosiy kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Xususan, bilimlarni strukturaviy tashkil etish ko'nikmalarining rivojlanishi, mustaqil ishlashga bo'lgan motivatsiyaning oshishi, shuningdek, kommunikativ va jamoaviy hamkorlik malakalarining shakllanishi qayd etildi.

Tadqiqot natijalarini innovatsion ta'lim texnologiyalarini o'rgangan boshqa mualliflar tadqiqotlari bilan taqqoslash shuni ko'rsatadiki, scribing bir qator o'ziga xos afzalliklarga ega. Jumladan, Kutepova va uning hammualliflari scribing texnologiyasi talabalarda

tanqidiy fikrlash va mustaqillikni rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydilar. Bogdanova va Gradinar ishlarida esa videokskraybingdan foydalanish o'quv materialini o'zlashtirish sifatini oshirishda muhim omil sifatida ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, Belarus davlat universitetida olib borilgan tadqiqotlar scribing texnologiyasining geografiya va boshqa fanlarni o'qitishda samarali ekanligini tasdiqlab, uning ta'lim mazmunini yangilashdagi rolini alohida ta'kidlaydi.

Modelning amaliy ahamiyati shundan iboratki, u turli yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalarining o'quv jarayoniga joriy etilishi mumkin. Scribing texnologiyasi gumanitar fanlar bilan bir qatorda texnik, tibbiy va iqtisodiy yo'nalishlarda ham muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin. Uning qo'llanilishi talabalarda zamonaviy mutaxassis faoliyatida muhim bo'lgan axborot bilan ishlashning universal ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shu bilan birga, tadqiqot muayyan cheklovlarga ega. Birinchidan, tadqiqotda ishtirok etgan talabalar sonining cheklanganligi natijalarni oliy ta'lim tizimining barcha bosqichlariga to'liq tatbiq etish imkonini bermaydi. Ikkinchidan, model asosan ayrim fanlar doirasida sinovdan o'tkazilgan bo'lib, uning qo'llanish doirasini kengaytirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Kelgusidagi tadqiqotlar istiqbollari scribingning raqamli vositalar bilan integratsiyasi bilan bog'liq bo'lib, bu onlayn doskalar, grafik planshetlar va maxsus dasturiy ta'minot imkoniyatlaridan foydalanishga imkon yaratadi. Shuningdek, scribing texnologiyasining boshqa kompetensiyalar — yetakchilik, madaniyatlararo muloqot va tadqiqotchilik kompetensiyalariga ta'sirini o'rganish dolzarb yo'nalish hisoblanadi. Ayniqsa, masofaviy ta'lim sharoitida scribing texnologiyasini qo'llash alohida ahamiyatga ega bo'lib, bunda vizuallashtirish talabalarining qiziqishini saqlab qolishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot natijalari scribing texnologiyasining talabalarining kasbiy kompetentligini

rivojlantirishda samarali vosita ekanligini tasdiqlaydi. Ushbu texnologiyadan foydalanish nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki zamonaviy jamiyat sharoitida muvaffaqiyatli kasbiy faoliyat olib borish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va malakalarni shakllantirishni ham ta'minlaydi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Shunday qilib, scribing texnologiyasini fanlarni o'qitish jarayoniga joriy etish o'quv materialini yanada chuqurroq tushunishga, talabalarning bilish faoliyatini faollashtirishga hamda ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Axborotni vizuallashtirishga asoslangan metodika bo'lajak pedagog-informatiklarda muhim kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradi, jumladan: tizimli fikrlash, axborotni strukturaviy tashkil etish, uni tanqidiy tahlil qilish va mazmunni tushunarli hamda ko'rgazmali shaklda taqdim etish.

Scribing texnologiyasidan o'quv mashg'ulotlarida foydalanish nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki kommunikativ, raqamli va metodik kompetensiyalarni ham shakllantiradi. Bu esa ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi sharoitida ayniqsa dolzarb hisoblanadi. Vizual konspektlar, raqamli doskalar va dasturiy vositalardan foydalanish talabalarning ijodkorligini rivojlantiradi, ularning zamonaviy ta'lim talablariga moslashuviga yordam beradi hamda kelajakdagi pedagogik faoliyatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi.

O'tkazilgan tadqiqot scribing texnologiyasining talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda innovatsion va samarali vosita ekanligini tasdiqladi. Tayyorlangan model – tayyorgarlik, o'quv, amaliy va refleksiv bosqichlarni o'z ichiga olgan holda – axborot bilan ishlash, muloqot, tanqidiy fikrlash va mustaqillik kabi asosiy ko'nikmalarni shakllantirishda o'z samaradorligini ko'rsatdi.

Scribing texnologiyasidan ta'lim jarayonida foydalanish o'quv materialini chuqurroq o'zlashtirish bilan bir qatorda, bilimlarni

vizuallashtirish va ularni mantiqiy strukturaga keltirish qobiliyatini, shuningdek, ijodkorlikni rivojlantiradi. Muhim natijalardan biri sifatida talabalarning mustaqil faoliyatga bo'lgan motivatsiyasining oshishi va bilish faolligining sezilarli darajada kuchayishi qayd etildi.

Tadqiqotda aniqlangan ayrim cheklovlarga (tanlangan talabalar sonining cheklanganligi, fanlar spetsifikatsiyasi) qaramasdan, olingan natijalar scribing texnologiyasini oliy ta'lim amaliyotiga keng joriy etish mumkinligini ko'rsatadi. Ushbu texnologiya universal xususiyatga ega bo'lib, mutaxassislarni tayyorlashning turli yo'nalishlarida samarali qo'llanilishi mumkin.

Keyingi tadqiqotlar istiqbollari scribing texnologiyasini raqamli vositalar bilan integratsiyalash, uni qo'llash sohasini kengaytirish hamda yetakchilik, madaniyatlararo muloqot va tadqiqotchilik kabi qo'shimcha kompetensiyalar rivojiga ta'sirini o'rganish bilan bog'liq. Ayniqsa, masofaviy ta'lim sharoitida scribing texnologiyasidan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, scribing zamonaviy ta'lim jarayoni talablariga javob beradigan, talabalarning kasbiy kompetentligini kompleks rivojlantirishni ta'minlaydigan samarali pedagogik texnologiya sifatida namoyon bo'ladi.

Umumiy xulosalar:

1. Scribing texnologiyasi informatika fanini o'rganishda talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.
2. Axborotni vizuallashtirish tushunchalarning mustahkam o'zlashtirilishiga yordam beradi, xotirani yaxshilaydi va talabalarning ijodiy salohiyatini faollashtiradi.
3. Scribing metodikasi zamonaviy pedagog uchun zarur bo'lgan asosiy ko'nikmalarni rivojlantiradi: AKT-kompetentlik, murakkab axborotni sodda va ko'rgazmali tarzda taqdim etish, raqamli muhitda ishlash.
4. Scribing texnologiyasini joriy etish talabalarning o'quv jarayoniga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi, faolligini kuchaytiradi va axborot bilan mustaqil ishlashning barqaror ko'nikmalarini shakllantiradi.

5. Olingan natijalar scribing texnologiyasidan pedagoglarni turli yoʻnalishlarda tayyorlash jarayonida kelgusida keng foydalanish istiqbollarini tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1.Mirziyoyev Sh. M. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi (2022–2026-yillar) : O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. – Toshkent, 2022.

2.O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish konsepsiyasi 2030-yilgacha : O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni bilan tasdiqlangan. – Toshkent, 2023.

3.O'zbekiston Respublikasida axborot texnologiyalari va innovatsiyalar sohasini rivojlantirish strategiyasi 2030-yilgacha. – Toshkent, 2023.

4. “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasi. – Toshkent, 2020.

5.O'zbekiston Respublikasining “Axborotlashtirish to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.

6.O'zbekiston Respublikasining “Elektron hukumat to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2015.

7.Tursunova L. K. Scribing texnologiyasi asosida talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari. Ta'lim, fan va innovatsiya: ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal. 2024;5:1034–1039. ISSN 2181-8274.

8.Tursunova L. K. Scribing – ta'lim jarayonida samarali texnologiya. PEDAGOGIKA, Nizomiy. 2024;3:236–239.

9.Petrovskiy P. V., Lyubetskiy N. S., Kutuzova M. A. Scribing. Oddiy tushuntirish. – Moskva: “E” nashriyoti, 2016. – 145 b.

10.Polichka A. E., Tabachuk N. P., Melnikova V. V. Oliy ta'lim muassasasi talabalari axborot kompetentligini rivojlantirishda scribing texnologiyasi (“Informatika” fani misolida). Zamonaviy fan va ta'lim muammolari. 2020;6. DOI: <https://doi.org/10.17513/spno.30356>

11.Zheltuxina M. R., Ponomarenko E. B. Scribing – interaktiv vizual kommunikatsiya vositasi sifatida. Zamonaviy pedagogik ta'lim muammolari. 2021;71(4):95–100.

12.Kutepova L. I., Smirnova J. V., Komleva V. Sh., Stryapixina A. A. Scribing – ta’lim jarayonini vizuallashtirish texnologiyasi sifatida. Boltiq gumanitar jurnali. 2021;10(3(36)):153–155. DOI: 10.26140/bgz3-2021-1003-0036.

13.Schoenherr J., Strohmaier A. R., Schukajlow S. Vizualizatsiya orqali o’rganish samaradorligi: matematika ta’limida vizual aralashuvlar bo’yicha meta-tahlil. Educational Research Review. 2024;45:1–17.

14.Zimnyaya I. A. Kalit kompetensiyalar – ta’limda kompetensiyaga yo’naltirilgan yondashuvning natijaviy-maqсадli asosi sifatida. – Moskva: Mutaxassislarni tayyorlash sifati muammolari bo’yicha tadqiqot markazi, 2004. – 42 b.

15.Xutorskoy A. V. Kalit kompetensiyalar shaxsga yo’naltirilgan ta’lim paradigmasining tarkibiy qismi sifatida. Pedagogika. 2002;10:58–64.

16.Fedosova O. A., Sokolina E. N. O’quv axborotini vizuallashtirishning ahamiyati haqida. Pedagogika muammolari. 2018;3(35):1–4.

17.Bogdanova V., Gradinari O. Ta’lim jarayonida videoscribing texnologiyasini qo’llash bo’yicha metodik tavsiyalar. Acta et Commentationes, Sciences of Education. 2024;2(36):15–22.

ILOVA

SKRAYB-KONSPEKT UCHUN YAGONA SHABLON (qo'llanmadagi barcha mashg'ulotlar uchun)

Markaziy rasm

Mavzuning asosiy tushunchasi (bulut, lampochka, doira).

Asosiy semantik tarmoqlar

Mavzuning asosiy mazmun bloklarini aks ettiruvchi 3–5 ta tarmoq.

Belgilar va tasvirlar

Oddiy piktogrammalar, assotsiatsiyalar va belgilardan foydalanish.

Kalit so'zlar

Batafsil matnsiz qisqacha atamalar.

Bog'lanishlar va ta'kidlash

Strelkalar, ramkalar, asosiy elementlarning konturlari.

Xulosa

Tarkibni birlashtiruvchi yakuniy vizual element.

SKRAYB-KONSPEKTLAR

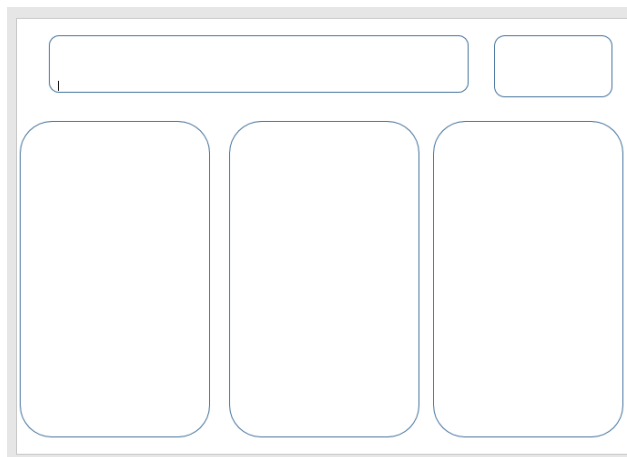

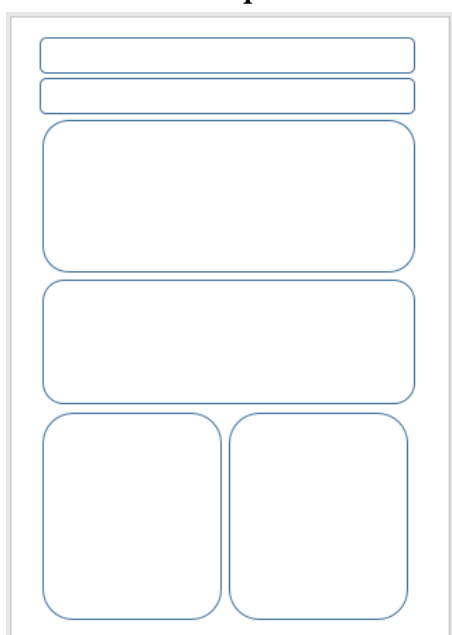
ISH VARAQLARI

Ish varaqasi №1

Ish varaqasi №2

Ish varaqasi №3

Ish varaqasi №4

Ish varaqasi №5

MUNDARIJA

1. Kirish	3
2. Nazariy bo'lim	8
3. Metodik bo'lim	16
4. Amaliy bo'lim	24
5. Tadqiqot natijalari	111
6. Xulosa va tavsiyalar	119
7. Foydalanilgan adabiyotlar	125
8. Ilova	126

Tursunova Luiza Komilovna

**SCRIBING TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TALABALARNING KASBIY
KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI
O'QUV-USLUBIY QO'LLANMA**

Muharrir: Qurbonali AZIZOV

Texnik muharrir: Siyovush QURBONOV

Tasdiqnoma. № №1149425

Terishga berildi: 17. 02. 2026 y.

Bosishga ruxsat etildi: 20. 02. 2026 y.

Ofset qog'oz. Qog'oz bichimi: 60 x 84 1/16 .

“Cambria” gar. Ofset bosma.

Hisob nashriyot t.: 24,32. Shartli b. t.: ,25,20.

Adadi: 50 nusxa. Buyurtma № 051

“Ta’lim innovatsiyalari” nashriyotida tayyorlandi.

“Sharq nashr” bosmaxonasida chop etildi.

181300. Shahrisabz shahri,

Shahrisabz davlat pedagogika instituti,

“Shahrisabz” ko’chasi, 10 - uy.